tiam, & ipſam impediens ne eliciat talem actum; ut conſtat in eo qui eſt conſtrictus compedibus, vel ligatus vinculis, talis enim ratione illius impedimenti non cenſetur habere potentiam expeditam ad ambulandum; Sed voluntas prædeterminata ad amorem, habet aliquod impedimentum, & veluti quoddam vinculum ipſam ligans, & impediens ne in actum odii prorumpat, nempe prædeterminationem ad amorem: Ergo non habet potentiam liberam & expeditam ad odium.

191 Reſpondeo negando Antecedens, ad cujus probationem, conceſſa Majori, nego Minorem, Sicut enim actus ipſe amoris quem voluntas elicit, ut a Deo prædeterminata, non impedit potentiam, nec cenſetur eſſe obſtaculum reſpectu illius, ita nec prædeterminatio ad amorem. Quia ſicut amor actualis libere elicitur a voluntate, & oritur ex ejus electione; ita & prædeterminatio ad illum, datur per modum liberi, & ex prima totius libertatis & contingentiæ radice deſcendit. Unde multiplex eſt diſparitas inter prædeterminationem applicantem voluntatem ad amandum: & vincula ſeu compedes quibus homo detinetur & conſtringitur. Prima eſt, quia illa detentio non eſt aliquid liberum, vel datum ut determinet per modum liberi, ſecus autem prædeterminatio, hæc enim eſt libera ut quo ſeu cauſſaliter & radicaliter; daturque voluntati, ut in ſuo ordine, & in ratione ſecundi liberi & determinantis, ſe libere determinet, ut ſupra oſtenſum eſt. Ex quo oritur ſecunda differentia: vincula enim & compedes, non accomodantur naturæ potentiæ progreſſivæ, nec voluntarie ac ſuaviter illam detinent, ſed violente & coacte: prædeterminatio autem attemperatur naturæ ipſius voluntatis, eamque movet & applicat ad agendum, fortiter & ſuaviter; quia illam movet ſub indifferentia objectiva judicii, & cum potentia ad oppoſitum, ut ejus natura & conditio expoſcit. Quod Spiritus Sanctus ſignificare voluit per Oſeam Prophetam, cum c. 11. *In funiculis Adam traham eos, in vinculis caritatis*; divinæ enim prædeſtinationis decreta, & gratiæ efficaces, vocantur quidem vincula, quia eorum certitudo efficaciſſima, inſuperabilis, & immutabilis eſt; ſed tamen amoris vincula, quia ſuaviſſima, & naturæ voluntatis accommodata. Vincula ſunt, non tam ligantia quam ornantia: *Amor enim* (ut ait Chryſologus) *quem ligat: liberat, quem onerat, ornat & coronat*. Vincula ſunt, ſed aurea. Quis autem aureis vinculis trahi, immo & ligari & onerari non vellet; *Delectantur compedibus mulieres* (ait Ambroſius) *dummodo auro ligentur: onera eſſe ſi pretioſa ſunt, nec putant: nec vincula*.

Aliud etiam inter vincula & prædeteterminationem intercedit diſcrimen. Vincula enim non ſolvunt, ſed ligant potentiam progreſſivam, & impediunt ne in actum prorumpat: prædeterminatio vero ſolvit ſuſpenſionem & indeterminationem voluntatis, & facit quod in actum ſe exerat, habeatque actuale ſuæ libertatis exercitium; unde illa non habet rationem vinculi impedientis, aut cogentis, ſed actum primum cum ſecundo indiſſolubiliter conjungentis.

§. VI.

Aliud argumentum ſolvitur.

192 OBjicies ultimo: Ille non cenſetur eſſe complete potens ad operandum, nec conſequenter perfecte liber, qui caret aliqua actualitate aut virtute neceſſario requiſita ad operandum: Sed ille qui non eſt prædeterminatus ad actum amoris v. g. caret aliqua virtute vel actualitate, ad operandum neceſſario prærequiſita, ſcilicet prædeterminatione, quæ ſecundum Thomiſtas eſt de prærequiſitis ad agendum: Ergo ille qui non eſt prædeterminatus ad actum amoris, non eſt complete potens, nec conſequenter perfecte liber ad amandum.

193 Communis ſolutio hujus argumenti diſtinguit inter prærequiſita ad agendum quæ ſe tenent ex parte potentiæ & actus primi, & ea quæ ſe habent per modum applicationis potentiæ, ſeu reductivi de actu primo ad ſecundum; & docet prædeterminationem eſſe ſolum de prærequiſitis hoc ſecundo modo; & conſequenter ex ejus carentia & defectu, non ſequi in voluntate defectum potentiæ & virtutis activæ, ſed tantum carentiam applicationis & actualitatis reducentis de actu primo ad ſecundum: poteſtque hoc explicari exemplo concurſus concomitantis Dei; aliquo modo diſtincti a concurſu creaturæ, qui etſi in ſententia Adverſariorum indiſpenſabiliter deſideretur, ad hoc ut creatura apponat ſuam partem concurſus, non tamen ſine illo deſinit habere creatura poſſe ſimpliciter ad agendum. Quia concurſus concomitans Dei non eſt de numero eorum quæ dant poſſe ſimpliciter, ſeparabile ab actu; ſed de numero eorum quæ præſupponunt hoc poſſe, & requiruntur ad ipſum agere.

194 Verum contra hanc reſponſionem & communem doctrinam Thomiſtarum, inſtant quidam Recentiores, & dicunt primo, illam cohærere non poſſe cum eorum principiis. Thomiſtæ enim docent prædeterminationem antecedere actum ſecundum, prioritate naturæ & cauſſalitatis: Sed præcedentia cauſſalitatis & naturæ eſt actus primus; unde licet Solis fœcunditas non præcedat niſi natura & cauſſalitate emiſſionem ſui radii; tamen Solis virtus eſt actus primus: Ergo & prædeterminatio.

195 Secundo, prædeterminatio, ſecundum Thomiſtas, eſt radix & principium libertatis actualis, ſeu liberæ operationis: Sed radix & principium præcedit ut actus primus id cujus eſt radix: Ergo & prædeterminatio, per modum actus primi operationem liberi arbitrii antecedit.

196 Tertio, Si prædeterminatio non ſit actus primus, cum illa non ſit actus ſecundus, ſed realiter ab operatione diſtinguatur, erit actus tertius: Atqui hoc eſt abſurdum, cum omnes Philoſophi adæquate dividant actum in primum & ſecundum, & nullum agnoſcant actum tertium: Ergo idem quod prius.

197 Quarto, quod pertinet ad ordinem operativum & non tamquam ipſa actio; nec tamquam pura conditio ad agendum, debet pertinere ad illum tamquam virtus agendi, ac proinde ſe tenere ex parte actus primi: Sed prædeterminatio pertinet ad ordinem operativum, & non tamquam actio, cum ab ea realiter diſtinguatur, nec tamquam pura conditio ad agendum: Ergo tamquam virtus agendi ex parte actus primi ſe tenens.

198 Quinto, Cauſſa ſecunda non ſubordinata, nec ſubjecta primæ, nedum non agit, ſed nec agere poteſt: Atqui juxta Thomiſtas, cauſſa ſecunda conſtituitur ſubjecta & ſubordinata primæ, per prædeterminationem: Ergo ſine illa, non ſolum non agit, ſed nec agere poteſt, ac proinde prædeterminatio conſtituit cauſſam ſecundam potentem ad operandum.

199 Denique, Nullum concretum conſtituitur formaliter tale per aliud, quam per formam abſtractam illius; ſicut albus per albedinem, juſtus per juſtitiam. Sed forma abſtracta hujus nominis *operans*, eſt ſola operatio: Ergo quod non eſt operatio, non conſtituit principium qua operans, ſed qua potens ad operandum.

200 Hæc tamen parum urgent, & facile dilui poſſent. Ad primum enim, conceſſa Majori, nego Minorem: nam cum actus primus ſit ſeparabilis a ſecundo, illum præcedit non ſolum prioritate a quo & naturæ, ſed etiam prioritate in quo & exiſtentium. Unde patet diſparitas ad exemplum de virtute & fœcunditate Solis: idcirco enim virtus & fœcunditas Solis eſt actus primus, quia eſt ſeparabilis a ſecundo, ſaltem per abſolutam Dei potentiam, illumque non ſolum prioritate a quo, ſed etiam in quo, præcedit. Secus autem prædetermitatio, hæc enim eſt omnino inſeparabilis ab operatione, cum cauſſam ſecundam in ratione principii actualis conſtituat: eamque ſola prioritate, a quo, non vero in quo, antecedat.

201 Ad ſecundum diſtinguo Majorem. Prædeterminatio ſecundum Thomiſtas eſt principium libertatis actualis, ſeu liberæ operationis; Principium habituale, nego Majorem: Principium actuale, concedo Majorem. Similiter diſtinguo Minorem, Radix & principium habituale præcedit ut actus primus, concedo Minorem. Radix & principium actuale, nego Minorem, & conſequentiam.

202 Ad tertium nego ſequelam Majoris. Licet enim prædeterminatio non ſit actus primus, neque ſecundus, non tamen eſt actus tertius, ſed aliquid medians inter actum primum & ſecundum, & ſe habens per modum nexus & vinculi utrumque conjungentis. Sicut in ſententia probabili, unio neque eſt materia neque forma, ſed aliquis modus ſeu nexus intermedius utramque conjungens.

203 Ad quartum nego etiam Majorem: nam in ordine operativo datur medium inter hoc quod eſt eſſe conditionem ad operandum, & virtutem ſeu potentiam operativam: ſcilicet eſſe applicationem efficacem ad operandum, ſeu reductivum de actu primo ad ſecundum, & hoc modo ſe habet prædeterminatio, quæ propterea a quibuſdam Thomiſtis appellatur *complementum potentiæ*, quia quælibet potentia completur & perficitur, per hoc quod applicatur ad agendum, & de actu primo ad ſecundum reducitur.

204 Ad quintum diſtinguo Majorem: Cauſſa ſecunda non ſubjecta nec ſubordinata primæ, nec habitualiter, nec actualiter, non poteſt agere, concedo Majorem. Si ſit illi ſubjecta & ſubordinata habitualiter, ſeu in ratione actus primi, & principii habitualis operationis, quamvis non ſit illi ſubordinata actualiter, ſeu in ratione principali actualis operationis, nego Majorem. Similiter diſtinguo Minorem: Cauſſa ſecunda conſtituitur ſubjecta & ſubordinata primæ per præmotionem: In ratione principii, actualis, concedo Minorem. In ratione principii, habitualis, nego Minorem, & Conſequentiam. Vel ſecundo diſtinguo Majorem. Non poteſt agere, potentia conſequenti, & cum actu conjuncta, concedo Majorem. Potentia antecedenti, & ab actu ſeparata, aut ſeparabili, nego Majorem.

205 Itaque duplex ſolet diſtingui principium operationis: alterum habituale, & ab operatione ſeparabile, alterum actuale, & cum actione indiſſolubiliter connexum. Primum conſtituitur per virtutes operativas, vel per auxilia ſufficientia ſecundum vero per prædeterminationem, & gratiam efficacem. Illud ſolam potentiam antecedentem, & ab actu ſeparatam eſſentialiter importat: iſtud vero potentiam conſequentem, & cum actu conjunctam, atque ab eo inſeparabilem; unde quamvis cauſſa ſecunda non præmota, nec Deo in ratione principii actualis ſubordinata ſit potens ad agendum hoc ſecundo modo, ſeu potentia conſequenti; bene tamen primo modo, ac potentia antecedenti, ab actu ſeparabili,

206 Ad ultimum, conceſſa Majori, diſtinguo Minorem. Forma abſtracta hujus nominis *operans* eſt operatio. Si ly *operans* ſumatur formaliter, & pro principio formali operationis, concedo Minorem. Si ſumatur cauſſaliter, & pro principio effectivo illius, nego Minorem. Similiter diſtinguo Conſequens. Ergo quod non eſt operatio, non poteſt conſtituere principium operans: ſi per principium operans intelligatur principium formale operationis, concedo. Si intelligatur principium cauſſale & effectivum illius, nego.

Duplex ergo debet diſtingui principium operationis: Alterum formale, quod conſtituitur per ipſam operationem, ſicut albus per albedinem, & juſtus per juſtitiam. Alterum cauſſale ſeu effectivum, quod debet conſtitui per aliquid prius natura ipſa operatione. Cum enim tale principium, operationem prioritate naturæ antecedat, ejus conſtitutivum eadem prioritate debet illam præcedere, ac proinde conſtitui non poteſt per ipſam operationem, vel per concurſum ſimultaneum in ea imbibitum, ſed tantum per concurſum prævium, ſeu per prædeterminationem aut gratiam efficacem, applicantem voluntatem, & eam de actu primo ad ſecundum reducentem.

§. VII.

Indiculus falſitatum, quas Thomiſtis ſolent imponere Adverſarii.

REm haud inanem, nec Lectori inutilem, aut injucundam me facturum putavi, ſi in hujus diſputationis fine, breviſſime colligerem falſitates & abſurda, quæ nobis in hac materia imponere ſolent Adverſarii, ut in hac charta veluti in parva tabella, unico ictu oculi conſpici poſſint.

207 Dicunt ergo primo Adverſarii, nos ſentire voluntatem noſtram a Deo determinari, non vero ſe determinare. Nos autem dicimus, illam a Deo ut primo libero determinari, & ut ſecundum liberum ſe determinare; duplicemque determinationem diſtinguimus, unam cauſalem, quæ eſt a ſolo Deo applicante voluntatem ad operandum; & alteram formalem, quæ eſt a Deo, & a voluntate creata ſimul operantibus, & iſtam volumus eſſe effectum prioris.

208 Dicunt ſecundo, nullam indifferentiam activam ſed paſſivam tantum nos in voluntate creata agnoſcere. Dicimus nos, illam utraque gaudere: Paſſiva quidem, in ordine ad divinam motionem quam recipit: & activa, reſpectu propriæ operationis quam elicit. Hanc tamen nolumus eſſe ita vagam & effrænem, qualem docent Adverſarii, ſed temperatam ſubordinatione & ſubjectione ad Deum, ut ad primum movens, & ad primum determinans,

209 Dicunt tertio, nos docere voluntatem a Dæo prædeterminatam non poſſe non operari aut agere oppoſitum. Dicimus nos, utrumque poſſe in ſenſu diviſo, licet non in ſenſu compoſito.

210 Dicunt quarto, juxta Thomiſtas, idem eſſe poſſe non agere in ſenſu diviſo, quod ablata præmotione, & a voluntate diviſa. Hunc tamen ſenſum tamquam Calviniſticum rejicimus, & dicimus poſſe non agere vel diſſentire in ſenſu diviſo, ſignificare quod voluntas ſub ipſa Dei motione, abſolutam ad non agendum vel ad diſſentiendum potentiam retinet & conſervat.

211 Dicunt quinto, nos totam libertatem ponere in intellectu, non autem in voluntate. Sed hoc nuſquam ſomniavimus, nam in intellectu proximam libertatis radicem collocamus; in voluntate vero tamquam in propria ſede aut cubili, eam reſidere profitemur.

212 Dicunt ſexto, nos in voluntate præmota neceſſitatem antecedentem admittere. Hoc tamen conſtanter negamus, & inter ſuppoſitionem antecedentem, & neceſſitatem antecedentem diſtinguimus, ut conſtat ex ſupra dictis.

213 Dicunt ſeptimo, liberum arbitrium per præmotionem phyſicam & gratiam efficacem moveri a Deo irreſiſtibiliter & ineluctabiliter. Nos dicimus in his terminis latere æquivocationem: ſi enim carentiam actualis reſiſtentiæ & diſſenſus ſignificent, vera eſt illa propoſitio: ſecus autem ſi his vocibus potentia reſiſtendi ſeu diſſentiendi excludatur; hæc enim, ut ſupra oſtendimus, non tollitur aut abſumitur per prædeſtinationem & gratiam efficacem, ſed ſolum actualis diſſenſus & reſiſtentia impeditur.

214 Plerique etiam hallucinantur in intelligentta harum vocum, *Prædeterminatio phyſica*; exiſtimant enim particulam *præ*, prioritatem temporis aut durationis deſignare, cum tamen, juxta Thomiſtas, ſolam naturæ & cauſſalitatis prioritatem ſignificet; illudque nomen *phyſica* Auctores illi philoſophice uſurpant, prout ſignificat idem quod *naturalis*, ſeu per modum naturæ movens; cum tamen Theologice ſumi debeat, prout ſcilicet denotat motionem divinam eſſe ab intrinſeco & ex ſua natura efficacem, quamvis cauſſas liberas ad unum per modum liberi, & non per modum naturæ determinet.

APO-

APOLOGIA THOMISTARUM,

Seu Calviniſmi & Janſeniſmi depulſio.

PRÆFATIO.

INter diverſas veritatis deſertæ calumnias, quibus olim a Pelagianis pulſatum cum Eccleſia legimus Au-
guſtinum, hæc una ceteris acerbior, ſæpius, & invidioſius repetita, Sanctiſſimum Virum movebat, quod
tamquam Manichæus palam traduceretur, quaſi plus æquo divinæ gratiæ, in præjudicium libertatis, fa-
veret. Non poterat Vir Sanctus diſſimulare calumniam, & proſtratos fidei hoſtes alloquens, quibus vana
ſine viribus ira, & una ad conviciandum vox ſupererat: Vobis (*inquit*) tam malitioſum venenum
antiqui ſerpentis irrepſit, ut & Catholicos horrore Manichæi nominis infametis. *Et Juliano, hære-
tica, id eſt perfricta fronte, inſultanti, improperat, ſolitum* nefario vocabulo terrere imperitos, cum
diceret, ne igitur vocentur hæretici, fiunt Manichæi.
*Nihil habet Schola Thomiſtica majus, quam ut in his de gratia & libero arbitrio diſputationibus,
D. Auguſtinum magiſtrum audiat, nec ab ea doctrina, quam totis viribus defendit, & cui immortuus eſt, vel latum un-
guem recedat. Sed aliud etiam unde nihilo minus gloriæ in Scholam noſtram redundat, licet addere, quod D. Auguſtino, ne-
dum doctrinæ, ſed calumniarum conſortio jungatur, hoc enim habet cum ſuo Magiſtro commune, ut conſenſionis doctrinæ cum
hæreticis, ab æmulis accuſetur.*
*Quam primum libris editis vulgata eſt calumnia, quam vix unquam S. Auguſtini, & D. Thomæ Diſcipuli, ſibi impu-
tari potuiſſe credidiſſent, egregie depulſa eſt, plurimorum opera, ut erat res facilis: & inter præcipuos, Collegii Salmanticen-
ſis Theologus, & Joannes a S. Thoma, ita argumenta omnia contriverant, ut ea calumnia, cum tota lite profligata videre-
tur, nihilque ultra eſſe metuendum, quam ut Adverſarii, ſuæ famæ potius quam noſtræ cauſſæ nocerent: ſi eamdem accuſa-
tionem cum ſuis argumentis, quibus non tam fidem, quam fucum facerent, inſtaurarent. Suadebat etiam poſt iſta ſibi tem-
peraturos, quod neminem lateret, hanc accuſationem conſenſionis cum Calvino, a ſola amoliendi Pelaginiſmi ſuſpicionem ne-
ceſſitate proficiſci. Ita enim Ripalda Societatis ſcriptor, minime ſuſpectæ fidei, & ſinceræ, etiam ultra quam ſui forſitan vo-
luiſſent, ultro ſcripſerat, ad hanc accuſationem ſuos fuiſſe compulſos, neceſſitate defenſionis, quam vix aliunde petiiſſent.*
Bannez Tom. 2. diſp. 118. ſect. 9. num. 55. (*inquit*) & plerique ejus Diſcipuli, in publicis diſputationibus, pri-
vatiſque ſermonibus, & ſcriptis, cœperunt notare illam ſententiam (*Molinæ ſcilicet*) Pelagianam. Contra noſtri ut
notam Pelagianiſmi ſuæ ſententiæ vitarent, objiciebant oppoſitæ notam Calviniſmi. *Sed demum, præter dubiam ſpem,
certam etiam ſecuritatem afferebat, quod nedum a partium ſtudio remotis, ſed ipſis etiam Adverſariis probarentur, quæ
inter Calvini & ſuam doctrinam Thomiſtæ diſcrimina deſignaverant, & quotquot e Societate contra Janſenianos ſcripſerant,
etiam Thomiſtarum patrocinium ſuſcepiſſent, & ab eorum Schola omnem Calviniſmi, & Janſeniſmi ſuſpicionem depuliſſent.
Verum ut cogitationes hominum & ipſi homines ſæpius fallunt, nec ulla eſt in Adverſarii fide victoriæ ſpes reponenda,
adhuc poſt iſta, ita poteſt tot præjudicia quibus non ex vero hanc accuſationem proficiſci, ipſa Adverſarii, qua nullus gra-
vior, aut fide dignior teſtis haberi poteſt confeſſione, palam omnibus erat; poſt probatam Adverſarii Thomiſtarum defenſionem,
poſt ſuſceptam etiam noſtræ Scholæ vindicationem, & navatam præclare operam, qua nos a Calvini erroribus, longiſſimis in-
tervallis ſecernebant; iterum tamen, tum libris editis, tum ſcriptis, & ſermonibus privatis, Calviniſmus objicitur.* Juſta
adhuc eſt (*ſi Adverſario fides*) inſignium Catholicorum ſuſpicio, qua nimiam ſententiæ Thomiſtarum cum ſententia
novatorum affinitatem timet. Juſta adhuc defenſorum ſcientiæ mediæ petitio, qui poſt tam longam tot annorum al-
tercationem, adhuc quærunt, quæ ſit re ipſa differentia inter Adverſariorum Calvini doctrinam, in ea præciſe dubi-
tatione, qua petitur, ſit ne aut non ſit in homine liberi arbitrii uſus aliquis? *inquit P. Annatus, libro pro defenſione
ſcientiæ mediæ Toloſæ edito diſp. 4. cap. ult.*
*Sed mecum ſenſuros cordatos viros non dubito, quibus hæc ars negandi & affirmandi, pro ratione temporum, probari non
poteſt, juſtiorem D. Thomæ Diſcipulos habere expoſtulandi rationem, quod cum in cauſſa Janſenii, eos in diverſam a Calvini
erroribus ſententiam abire contendant, & inde tam longo intervallo diſtare, ut terræ potius cælum ſociari poſſit, quam adeo
diverſa placita in unam ſententiam convenire; adhuc Calviniſmum improperent Thomiſtis, a quibus, ſi fas eſt credere, pene
Calvinus prodierit, & quibus Tvviſius jure ſocietatis ſuppetias laturus, ſeſe patronum adjunxerit.
Quod olim, cum primum exorta eſt inter D. Thomæ & Molinæ diſcipulos diſceptatio, objiceretur noſtræ ſententiæ cum erro-
ribus Calvini conſortium, non admodum ægre tulimus; agnovimus defenſionis neceſſitatem, argumentum ſuggeſſiſſe, & ejuſmo-
di eſſe, qualia objici ſolent plurima: quæ nec ſudore nec labore egeant ut ſolvantur. Quod poſt exortas Janſenianorum cum
Molinæ Diſcipulis concertationes; Moliniſtæ Thomiſtarum cauſſam agerent, & remotiſſimos eſſe a Janſenii partibus contende-
rent, plurimum gratulabamur, & ita nobiſcum reputabamus, vexationem dediſſe intellectum, & hoc ſaltem Adverſarios re-
portaſſe commodum ex concertationibus cum Janſenianis, ut Catholicam eſſe Thomiſtarum ſententiam, juſtamque defenſionem,
& agnoſcerent, & probarent.
Verum poſt agnitam, ac probatam, defenſamque noſtræ Scholæ doctrinam, & recenſita, ac veluti digito deſignata, plurima
inter Calvinum & noſtros diſcrimina, iterum nobis ex Calviniſmo conflari invidiam, id ſane nedum Thomiſtæ, ſed quidquid
eſt eruditorum hominum, quibus veritas cordi eſt, ægre ferent; & agnoſtent quod aliquando Ripalda dixit, accuſationem non
ex ſententia quæ animo ſedeat, ſed ex neceſſitate defenſionis proficiſci, vel ad creandam inſontibus apud vulgus invidiam; &
demum nullam, cum de Calviniſmo Thomiſtis objecto agitur, Adverſariis habendam fidem, a qua exciderint, ea ſcribendi
ratione, quæ toties pro ratione temporum ſententiam mutat.
Cum primum Theologiæ curſum parare cœpi (anni circiter ſeptem inde elapſi ſunt) jam tum Apologiam Scholæ noſtræ,
& vindicias meditabar, & quarto Tomo primæ editionis pollicitus ſum: ſed fuit apud me plurimum dubitandi locus, ne pe-
riculum eſſet, ſi eorum curſum interciperem, qui egregie cauſſam Thomiſtarum agebant. Sed poſtquam eo progreſſi ſunt,
adeo calcata eſt via, ut nullum periculum ſit, eos aut revocaturos gradum, aut negaturos eam iniviſſe viam, operæ pretium
viſum eſt & opportunum tempus quo fidem promiſſorum abſolverem, & in defenſionem Scholæ noſtræ oſtenderem, quo tamdem
perveniſſent. Sane eo pervenerunt, ut cauſſam noſtram egregie promoverint, nec felicius unquam, quam a Moliniſtis, Thomi-
ſtæ defenſi ſunt; non perfunctoria, aut levi opera, ſed toto quo volebant conatu: quod mirari (erudite Lector) deſine; ita
enim eorum res poſtulabant, etſi forſitan non adeo ſuæ famæ conſultum ſit; vix enim ea ſcribendi ratio, eruditis viris proba-
ri poterit, quæ neget & affirmet, accuſet & defendat, ut varii affectus animi, aut temporum & rerum occaſiones impellunt.
Hæc enim* (ait Tertullianus de ſpectaculis cap. 20.) *eſt veritatis integritas, & quæ ei debetur diſciplinæ plenitudo, &
æqualitas timoris, & fides obſequii, non mutare ſententiam, nec variare judicium.*

ARTICULUS PRIMUS.

Thomiſtæ ab Adverſariis defenſi, & vindicati ab errore Calvini.

VAlidis *abſque dubio nititur privilegiis* (inquit Sanctus Eucherius Homil. 2. de Paſchate) *qui cauſſam de adverſarii aſſerit inſtrumentis. Specioſa victoria eſt, contrariam partem cartulis ſuis, velut propriis laqueis, irretire, & teſtimonium ſuorum vocibus confutare, & æmulum telis ſuis evincere, ut pugnatoris tui argumenta, tuis probentur utilitatibus militare.* Hoc unum ago toto primo articulo, ubi luce meridiana clarioribus teſtimoniis, quæ ex integro, ne quidem prætérita ſyllaba, refero, demonſtro egregiam Adverſarios in defendendis Thomiſtis navaſſe operam; & optime de noſtra Schola meritos, a qua ſuſpicionem omnem erroris & conſenſionis cum Calvino & Janſenio longe depulerunt.

2 Sed cum inter præcipuos, qui in defenſionem Molinæ, & ſcientiæ cujus ſe patronum gloriatur, libri editi ſunt, primo loco reponi debeat liber ſcientiæ mediæ defenſæ, Toloſæ editus a R. P. Franciſco Annato, ubi & eloquentia, & ingenii ſolertia, & acumen contendunt (nam de veritate non puto expectare a D. Auguſtini, & S. Thomæ Diſcipulo laudem) is etiam præcipuus eſt liber, quo validius hoc argumentum contra Thomiſtas urgetur ex conſenſione & fœdere cum ſententia Calvini, *Quamvis* (inquit) *ſupenſo judicio, more dubitantium, expectando ſolutionem.*

3 Idem argumentum ceteri, licet debilius, intorquent, adduntque cum Janſenio conſenſionem, quem in eadem cum Calvino verſari navi, quem Calvinum contractum, Calvini diſcipulum, & compilatorem dicunt: quamvis etiam aliqui nuper, ut ſemper tempus novum aliquid parturit, dicere cœperint, Janſenium a Calvino remotiſſimum eſſe forſitan ut viam ſibi parent ad aliquid gravius, & quod longo tempore & arte eget, ut aliquando palam afferatur; ſolam in Janſenio gratiam per ſe efficacem damnatam fuiſſe. Primo igitur loco, purgatos a P. Annato Thomiſtas, & in tuto poſitos demonſtro, nihilque, eo judice, Scholæ noſtræ cum Calvino & Janſenio eſſe commune; & iis quæ libro Toloſæ edito, pro defenſione ſcientiæ mediæ, fuſe per quadraginta tres paginas proſequitur, ex aliis, quos poſtea contra Janſenianos edidit, libris, reſpondeo.

Diſputatione igitur quarta hujus libri quo ſcientiam mediam defendit, objicit Thomiſtarum doctrinam, ſocietate & affinitate cum errore Calvini & rigidiorum Calviniſtarum conjunctam & fœderatam eſſe, *nec niſi verbotenus, & penes loquendi modum*, diſcrepantem. *Utroſque* ait *habere in definitionibus Tridentini quod deleri cupiant* Tvviſium, Calviniſtam, jure ſocietatis, Thomiſtarum patronum acceſſiſſe. Nullum Thomiſtas inter & Calvinum diſcrimen repertum, nec ſibi ab extraneis, nec ab ipſis Thomiſtis oblatum; licet repetitis interpellationibus, opportuna & importuna voce expoſtulaverit. Ameſium & Molinæum ita ardenter amplecti Thomiſtarum ſententiam, de prædefinitione materialis peccati, *ut diceres dum quæſtionem hanc tractant, in ſchola Didaci Alvarez audiviſſe.* Illos quos Dominicus Soto audire ſolitus erat in Scholis nimirum Thomiſtas, damnatos fuiſſe in Tridentino. Modum defendendi libertatem quem Ameſius accepit ab Alvarez, *pertinere ad Calviniſmum, & conſequenter non eſſe ad mentem Tridentini.* Denique omnes ingenii nervos intendit, omnem eloquentiæ artem, Rhetoricæ tropos & figuras adhibet, nihilque non movet, ut accuſationem veroſimilem faciat. Sed neſcio an gravius an levius accuſationem Thomiſtæ ferre debeant, cum eam poſtea libris, tum Romæ, tum Pariſiis editis diligenter amoliatur.

4 Cum igitur aliud ratio temporum poſtularet, quod prius ſcripſerat, emendavit in reſponſione ad 17. Epiſtolam Lodovici Montaltii, pag. 61. & 72. *Gratia efficax* (inquit) *duplici modo defendi poteſt, quorum unus hæreticus eſt, hæreticis principiis nixus; alter orthodoxus, ſancitis auctoritate Conciliorum principiis ſuffultus. Primum ſequitur Calvinus, & ideo hæreticus eſt. Catholici Doctores, Thomiſtæ, Scotiſtæ, Sorboniſtæ, Jeſuitæ, de ſecundo conſentiunt, & propterea, varii licet concertationibus diſtracti, tamen in eadem & indivulſa communione Eccleſiæ permanent. Ergo ut explores, an Janſenius defendendæ gratiæ efficacis profeſſione ſit immunis, illud indagandum, quo pacto illam defendat, tamquam Calvinus, an tamquam* Catholici *Doctores?*

Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, niſi illam quæ dicitur a coactione. Ceterum ab iſta gratia neceſſitate imponi, quæ poteſtatem auferat reſiſtendi, quamdiu gratia perſeverat. Catholici Doctores inter ſe conſentiunt, gratiam per ſe efficacem, ita regere voluntatem, ut vim & poteſtatem reſiſtendi ei non adimat; ita ut hæc duo inter ſe componantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate ſub gratia conſtituta, ſufficiens non conſentiendi poteſtas; nec dubitant quin hic ſit verus Tridentini Concilii ſenſus in iſtis verbis, poteſt diſſentire ſi velit.

Sed ne quid a me tentatum aut temeratum eſſe, in referenda Adverſarii ſententia, Lector exiſtimet, placuit omnino eadem verba, quæ Gallico idiomate ſcripſit, referre.

„ Il y a deux manieres de defendre la grace efficace par „ elle-même, l'une qui eſt heretique, & appoyée ſur des „ principes heretiques, l'autre qui eſt orthodoxe, ſoutenue „ par des principes établis par les Conciles. Calvin ſuit la „ premiere, & en cela il eſt hæretique. Les Docteurs Ca- „ tholiques, Thomiſtes, Scotiſtes, Sorboniſtes, Jeſuites, „ ſont d'accord de la ſeconde; & pour cela, non obſtant „ leurs diſputes particulieres, ils demeurent tous dans l'u- „ nité de la Foy, & dans la Communion de l'Egliſe. Pour „ ſçavoir donc ſi la Doctrine de Janſenius eſt a couvert „ par la profeſſion qu'il fait de défendre la grace effica- „ ce par elle méme, il faut ſçavoir de quelle maniere il „ la défend; ſi c'eſt de la maniere de Calvin, ou de „ celle de Docteurs Catholiques.

„ Calvin défend tellément la grace efficace par elle mê- „ me, qu'il croit qu'elle ne laiſſe autre liberté que la li- „ berté de contrainte, nous aſſujetiſſant au reſte a la ne- „ ceſſité d'agir, qui nous ote le pouvoir de reſiſter, tan- „ dis que la grace perſevere. Les Docteurs Catholiques „ ſont d'accord, que la grace efficace par elle-même, „ gouverne tellement notre volonté, qu'elle nous laiſſe le „ pouvoir de reſiſter, en ſorte que ces deux choſes ſe „ trouvent enſemble, la grace dans la volontè, & dans la „ même volonté ſous la grace efficace, un pouvoir ſuffi- „ ſant pour s'empêcher d'y conſentir. Et ils ne doutent „ point que ce ne ſoit la veritable ſens de ces paroles „ du Concile de Trente, *poteſt diſſentire*, Bannez, & Mo- „ lina, & tous les Docteurs Catholiques, qui ont les ſen- „ timens le plus éloignez, & les plus oppoſez ſur le „ fait de la grace, ſont toutes fois unis en ce point.

Nihil melius in defenſionem Thomiſtarum adverſario 5
dicendum ſupererat, etſi a Thomiſtis conductus fuiſſet, aut in eorum caſtra pugnaturus tranſiiſſet.

Pergit adhuc lib. quem Romæ edidit de libertate incoa- 6
cta, contra Apologiſtam Janſenii cap. 2. §. 4. ubi hæc habet omnino ad guſtum & ſenſum Thomiſtarum, eorumque principiis plane conſentanea: *Inde proceſſit error Janſenii* (quem dicit eumdem eſſe ac Calvini) *quod putaverit ſe eodem modo philoſophari poſſe quo Thomiſtæ, cum tamen diverſiſſima ſint eorum principia. Nam Thomiſtæ cum victrice concupiſcentia verbi gratia ponunt ſufficientem gratiam ad reſiſtendum, nec putant quidquam requiri in alterutro caſu, quod habeat rationem principii & virtutis activæ: & ideo dicere poſſunt ſimultatem eſſe potentiæ ad utrumlibet oppoſitorum immediate ac proxime: neque unquam ſenſum compoſitum & diviſum ſic explicuerunt, ut dicerent voluntatem poſſe unum in ſenſu compoſito, & in ſenſu diviſo, hoc eſt ſucceſſive, atque ex hypoteſi quod fiat mutatio in prærequiſitis ad agendum. Nunquam Thomiſtæ ita ſenſum illum compoſitum & diviſum explicuerunt.* Et contra Commentatorem cap. 2. §. 1. Pag. 226. *Quem invenient Janſeniani inter Thomiſtas, qui concedat ita neceſſarium conſenſum quem voluntas præbet motioni gratiæ, quamdiu illa inhæret, quomodo neceſſarius eſt amor beatificus, quamdiu durat viſio? Quem invenient qui dixerit, voluntatem divinæ gratiæ prædeterminatam, carere proxima ad diſſentiendum potentia? Quem dabunt qui diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi ſic interpretetur, ut ſenſus ſit voluntatem a Deo motam poſſe diſſentire, quando illa motio abierit, & advenerit alia.*

Quæ hactenus ex P. Annato ſumma fide retulimus, 7
univerſim D. Thomæ doctrinam ab erroribus Calvini ſejungunt: nunc ad ſingulas devenio, quibus controverſia omnis conſtat, & quas non minori ſtudio & cura defendit. Nemo eſt qui D. Thomæ vel Molinæ Scholam e limine ſalutaverit, qui neſciat præcipue controverſiam verſari, an ulla ſit in voluntate libertas indifferentiæ, præter indifferentiam judicii? Si nulla ſit, nullum etiam inter Thomiſtarum & Hæreticorum, quos Tridentinum damnat, intercedit diſcrimen. Si ſecus, nulla conſenſio. Scripſerat P. Annatus diſp. 4. cap. 4. §. 3. num. 111. libri Tholoſæ editi pro defenſione ſcientiæ mediæ (ubi libertatis Thomiſticæ quibus voluit coloribus & lineamentis tabellam depinxit) hæc duo ſolum apud Thomiſtas reperiſſe, quæ ad rationem agentis liberi, & liberæ actionis requirunt, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & in voluntate immunitatem a coactione. *Poſtquam*, inquit, *excuſſimus omnia ex Adverſariorum ſententia, nihil aliud invenimus, quam eſſe Dei prædeſtinationem abſolutam, efficacem, infallibilem, ex qua ſequitur actio voluntatis, ſecluſa coactione omni ac violentia, & ſuppoſita cognitionum mediocritate, &c.* Quod idem ſæpius repetit, ut bene Lectorem fatiget: ex quo demum infert, quod tota diſputatione urget Thomiſtas non differre a Calvino,

vino, *niſi verbotenus, & in uſu vocum*, quia Calvinus utrumque admiſit, & ex hac libertatis tabella *nihil prorſus delevit*.

8 Verum diligentius poſtea libertatem Thomiſticam excuſſit, & in reſponſione ad 17. Montaltii, quam ſupra cum laude retulimus, contendit tertium aliquid reperiri, quod ad libertatem humanorum actuum, præter indifferentiam judicii, & immunitatem a coactione, Thomiſtæ requirunt, ſcilicet indifferentiam actualem, ſeu diſſentiendi potentiam; ex quo ſupra intulit, nihil eſſe Thomiſtis cum Calvino commercii. Sic igitur habet: *Calvinus ita gratiam efficacem defendit, ut ab illa nullam aliam nobis relinqui libertatem putet, niſi eam quæ dicitur a coactione, ceterum ab iſta gratia neceſſitatem imponi, quæ poteſtatem auferat reſiſtendi, quamdiu gratia perſeverat. Catholici Doctores, Scotiſtæ, Sorboniſtæ, Jeſuitæ, inter ſe conſentiunt gratiam per ſe efficacem ita regere voluntatem, ut vim & poteſtatem reſiſtendi ei non adimat.*

9 Tertium item illud quod ad libertatis naturam pertinet, & Thomiſtæ exigunt, quod forſitan dum eorum ſententiam in libro de ſcientia media excuteret, properantem latuerat, repetit cui titulus: *Auguſtinus a Bajanis vindicatus*, lib. 6. in præfatione Pag. 940. *Ad errorem*, inquit, *imputant Bajani olim damnatum in Maſſilienſibus, quod non admittatur auxilium gratiæ ita efficax, ut indifferentiam libertatis abſorbeat, impoſitaque conſentiendi neceſſitate, proximam diſſentiendi potentiam conſumat: eoque ſenſu gratiam indifferentem negant: quaſi Maſſilienſium inter & Calvini ſententiam, nullum eſſet medium in quo Catholicis conſentire liceret. Nam quod diverſa ſit hæc ſententia a doctrina Thomiſtarum, ex eo patet, quia Thomiſtæ gratiam, quantumvis prædeterminantem, cum indifferentia voluntatis, & diſſentiendi potentia componunt.* Et libro de libertate incoacta, loco jam ſemel relato: *Quem Janſeniani invenient Thomiſtam, qui dixerit voluntatem divina gratia prædeterminatam, carere proxima ad diſſentiendum potentia?* Item libro cui titulum præfixit, *informatio de quinque propoſitionibus* Pariſiis edito anno 1653. dum explicat tertiam propoſitionem ab Innocentio X. damnatam, Alvarez, & Gonzalez, alioſque Thomiſtas, in teſtes vocat, ut probet ab univerſa D. Thomæ Schola, libertati aſſeri proximam & expeditam potentiam ad operandum vel non operandum, quæ ad naturam libertatis pertineat, ex qua ejus definitio conſtet. Qua ergo fide & ſinceritate dixerat in libro de ſcientia media, Thomiſtas duo tantum ad libertatem requirere, nimirum in intellectu indifferentiam judicii, & immunitatem a coactione in voluntate?

10 Præter ea quæ hactenus, impugnatore P. Annato, Argumenta objecta ſunt, eoque defenſore ſoluta, & quæ inter argumenta a priori, qualia Adverſariis ſuppetunt, reponere licet; urget etiam Canonem Concilii Tridentini, & contendit Thomiſtis, non ſolum cum Evangelicis, quo nomine Calviniſtas deſignat, communem eſſe ſententiam, ſed utroſque etiam habere in definitionibus Tridentini quod deleri cupiant. Cujus rei judicem facit Theophilum Brachetum, vulgo Milleterium. Sed eam accuſationem idem Auctor depellit, eadem reſponſione ad Epiſt. 17. Montaltii, qua Thomiſtis nihil timendum aſſerit a fulminibus & anathematiſmis Tridentini; cum modus defendendi gratiam per ſe efficacem, quem docent, *orthodoxus ſit, & ſancitis auctoritate Conciliorum principiis ſuffultus.*

11 Ultimum a ſigno & a poſteriori argumentum, quod diſputatione ſæpius citata libri pro defenſione ſcientiæ mediæ urget, judicio Ameſii rigidioris Calviniſtæ nititur; quem inter & Alvarez ita convenire putat, ut in hujus Theologi ſchola hæreticus audiviſſe videatur. Ex quo infert modum quem habet Alvarez explicandi libertatem (quo ſcilicet liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut Deo moventi diſſentire poſſit) cum Ameſio inter Calviniſtas rigidiori communis ſit pertinere ad Calviniſmum, & ſubinde Canoni Concilii Tridentini repugnare, quo nulli unquam Catholicorum dubium fuit hæreticos peti, cum eo fulmine ſe feriri ipſi hæretici ſenſerint.

12 Hoc argumentum abunde ſatis infra diluam, ſed hoc in anteceſſum repono, etiam ſuo Auctori debiliſſimum viſum fuiſſe, & lib. 4. contra Bajanos cap. 8. §. 7. n. 4. quod in libro de ſcientia media ſcripſerat retractaſſe: *Lutherus*, inquit, *& Calvinus, & eorum ſequaces, ideo ſunt hæretici, quia non admittunt liberum arbitrium, quale poſtulat Tridentinum, nempe quod excitatum a Deo per gratiam efficacem poſſit nihilominus diſſentire.* Et infra: *Conſequens ergo eſt ut dicamus, proximam diſſentiendi potentiam, & a Tridentino ſancitam, & ab Hæreticis hæretice negatam.* Ergo ſequens etiam eſt, modum explicandi libertatem, & gratiam per ſe efficacem Alvarez, minime ad Calviniſmum pertinere, quem ſi Ameſius ſecutus eſt, optandum foret perinde cetera a viris Catholicis accepiſſe, quorum ductu ad Eccleſiæ ſinum revocatus fuiſſet. Immo hac una diſſentiendi potentia, quam voluntas ſub motione gratiæ quamlibet efficacis ſervat, Catholici a Calviniſtis ſecernuntur, quantum ab errore veritas diſtat: quod citatus Auctor obſervat, tum locis quæ ſupra retulimus, tum in exercitatione Theologica in librum de libertate Dei & creaturæ, quam Cadurci edidit anno 1632. ſub Eugenii Philadelphi nomine, pag. 654. editionis Pariſienſis, ubi ſic ait: *Cum Thomiſtæ hac una linea* (quod ſcilicet prædeterminatio phyſica non auferat potentiam diſſentiendi) *hactenus ſuæ doctrinæ ſimul & Calvinianæ confinia inconfuſa ſervarint, credibile admodum eſt, hunc Auctorem* (ſcilicet Guillelmum Gibiufum, in quem toto hoc opuſculo invehitur) *ejuſmodi lineam prætergreſſum, in alieno a Catholicis fundo laborare.*

13 Sane quæ ultimo loco retulimus, ejuſmodi ſunt, ut ægre poſſint cum ſuperioribus conciliari. Qui enim fieri poteſt Thomiſtas: *hac una linea* (potentia ſcilicet diſſentiendi) *ſua cum hæreticis confinia inconfuſa ſervaſſe*; & tamen modum explicandi libertatem ab Alvarez traditum (quo nimirum liberum arbitrium ita moveri dicitur, ut Deo moventi diſſentire poſſit) ad Calviniſmum pertinere, & inter Thomiſtas & Calvinum, in ea præciſe quæſtione, qua petitur, ſitne aliquis liberi arbitrii uſus, nullum repertum eſſe diſcrimen: *niſi verbo tenus, eadem amborum exiſtente ſententia?* Hoc ſaltem adverſarii ex frequentibus cum Janſenianis concertationibus commodum reportarunt, ut tandem Thomiſtarum ſententiam minime libertatem lædere probe intellexerint, ut Dionyſius Raymundus 1. p. cap. 4. art. 9. pag. 7. egregie annotavit, his verbis: *Il faut que le Livre de Janſenius ait bien ouvert les yeux aux Jeſuites, puiſque depuis qu'il a paru, ils ont bien compris comment la Doctrine des Thomiſte, touchant la predetermination phyſique, ne ruinoit pas la liberte & etoit differente de celle de Calvin.* Neceſſe eſt frequentem libri Janſenii lectionem Jeſuitis oculos aperuiſſe, cum ex eo tempore quo prodiit, recte perceperint, quantum Thomiſtarum doctrina ab errore Calvini differret, ea parte, quæ ad prædeterminationem phyſicam ſpectat, nec deſtrueret libertatem.

14 Omitto plura ejuſmodi quæ pro eodem argumento promptum eſſet congerere: ex his enim quæ hactenus expendimus, ſatis Lector intelliget quod mihi probandum aſſumpſeram, Thomiſtas ab Adverſariis defenſos, & ab omni hæreſis & erroris, nedum labe, ſed & ſuſpicione fœderis & conſenſionis cum Calvino, fuiſſe purgatos. Sed ne cauſſam prodam quam defendendam ſuſcepi, intra inculpatæ tutelæ metas, eaque modeſtia & moderatione animi, qua inter ſe Theologos diſputare convenit, & ea lege naturæ inſita, quæ utrique parti in bello, æquo jure vivendum jubet, & ne alteri neget quod ſibi quiſque permittit: non diſſimulabo, & facile Lector ipſe conſentiet, graviſſimam ſuppetere Thomiſtis expoſtulandi cauſſam, quod toties contra propriam mentem, dicta, ſcriptaque, ab Adverſariis Calviniſmus improperetur, a quo remotiſſimos eſſe millies ſcripſerint. Et erit ſane major, ſi ordinem quo hæc omnia a R.P. Annato ſcripta, retractata, iterumque confirmata ſunt, obſervemus.

15 Cadurci ſcripſit anno 1632. ſub nomine Eugenii Philadelphi; contra Guillelmum Gibiufum, Congregationis Oratorii Presbyterum, eoque libro Thomiſtas inquit hac conſtituta linea potentiæ diſſentiendi gratiæ efficaci, *ſuæ doctrinæ & Calvinianæ confinia inconfuſa ſervaſſe*. Poſt Toloſam petiit, & libro edito anno 1645. nihil ea moratus quæ Cadurci ſcripſerat contendit Thomiſtas inter & Calvinum nullum adhuc diſcrimen repertum, nec ſibi ab extraneis, nec ab ipſis Thomiſtis oblatum; licet repetitis interpellationibus, opportuna & importuna voce expoſtularit.

Verum quod tanta aſſeveratione ſcripſerat, cum aliud ratio temporis, & cauſſa privata poſtularet, viſus eſt ſæpius retractaſſe, tum Romæ, tum Pariſiis, pluribus libris editis contra Janſenianos, ut nihil ultra nobis optandum eſſet, poſt publicam & iteratam, in duplici orbis theatro retractationem, præter dictorum conſtantiam. Sed iterum Paris anno 1662. alteram libri Toloſæ editi editionem adornavit, & ne quidem expuncta linea, aut immutata ſyllaba, iterum exclamat: *Nonne juſta eſt defenſorum ſcientiæ mediæ, petitio, qui poſt tam longam tot annorum altercationem, adhuc quærunt, quæ ſit reipſa differentia inter Adverſariorum & Calvini doctrinam, in ea præciſe dubitatione qua petitur, ſit ne aut non ſit in homine liberi arbitrii uſus aliquis?* Et tamen nuper libro contra Janſenianos Gallico idiomate ſcripto, cui titulus, *la conduite de l'Egliſe*, inter Thomiſtas, & Calviniſtas, quibus tota tertia parte Janſenium adjungit, decem, & octo diſcrimina obſervat, & diligenter probat.

16 Relinquo ceteris, ut de hac deſcribendi ratione, quam pene in re litteraria, & Theologica, ideſt graviſſima, ludum dixeris, quid libeat, aut quod res ipſa poſtulaverit, ſtatuant, neminem ſane exiſtimo, quamlibet ſuis partibus addictum, quin fateatur, graviſſimam eſſe expoſtulandi cauſſam, ſi quæ unquam contigit, tamdiu Theologorum vulgus, in re tanti momenti illudi: nam eruditorum hominum, qui res ſuis momentis metiuntur, & æqua lance librant, neminem arbitror, qui non ægre ferat, Thomiſtis inuri Calviniſmi notam, ab his a quibus ſæpius purgati & vindicati ſunt.

Dixe-

Dixerat quidam e noſtris acuti & feſtivi ingenii, *eſſe quod Adverſarii fortunæ gratulemur, cum noſtræ nedum ſortis, ſed & fidei arbitra fuerit. Dum Toloſæ privatus in nos acueret ſtylum, eo judice, eramus filii tenebrarum, hæretici, Calviniſtæ. Cum vero Regiam urbem & aulam attigit, ejus fortunam ſecuta eſt fides noſtra; nec minimum mutata ſententia, effecti ſumus ex hæreticis, & filiis tenebrarum, filii lucis, Catholici, Orthodoxi; non merito aut mutatione noſtra, quæ nulla fuit; immo nec gratia Chriſti, ſed Annati. Etenim gratia Chriſti fidem non largitur, niſi cogitantibus, & volentibus; hujus vero, nos Fideles ex Novatoribus, non volentes, immo nec cogitantes, effecit.*

17 Ego ſane ejuſmodi ſalibus, qui de viro erudito & Religioſo, non nihil forte convicii & injuriæ reſiperent, non mihi uti permitto. Sed, ut verius agam, diſſimulare non poſſum, quin id mihi ſemper graviſſimum fuerit, eam ſcholam hæreſis accuſari ab his qui probe ſciant, & quod infra demonſtrabo, nullam eſſe in orbe, ab erroribus Calvini & Pelagii remotiorem. Belli ut video leges ſervantur in hoc litterario certamine, cum omni armorum genere, nec ſola argumentorum vi, ſed & qualibet arte pugnetur; quamvis non dubitem alias poſtulare leges hoc belli genus, quo ſola veritas quæritur.

ARTICULUS V.

Pulſanti Adverſario aperiunt Thomiſtæ, & aſſignant petita diſcrimina.

18 Lutherus & Calvinus duo præcipua antiqui draconis capita, inter varias quibus religionem & fidem evertere conati ſunt controverſias, hanc etiam qua liberum hominis arbitrium extinguerent, procellam excitarunt; & ut olim D. Auguſtini temporibus, Adrumetini Monachi, quos variis a ſe libris editis, gratiæ neceſſitatem, & efficaciſſimas ejus vires, ut admitterent, Auguſtinus coegerat, in hoc demum extremum declinarunt, ut negarent liberum hominis arbitrium poſſe cum efficaci gratia conſiſtere, quos Auguſtinus præclariſſimo illo libro de gratia & libero arbitrio convicit, & ad fidem a qua errore, non animo, deflexerant, revocavit. Ita Novatores, quos aut inſcitia, aut malitia, & rerum novandarum cupido, adeo tranſverſos egit, ut invictam gratiæ neceſſitatem, cum flexibili voluntatis libertate componere, aut non valerent, aut non vellent, in idem extremum præcipites acti ſunt, ut dixerint efficaciam gratiæ eſſe libertatis excidium. *Pronunciat Chriſtus* (inquit Calvinus in c. 6. Joannis) *efficacem eſſe Spiritus Sancti gratiam, qua trahuntur ut neceſſario credant. His prorſus evertitur tota liberi arbitrii poteſtas, quam ſibi ſomniant Papiſtæ.* Et in libro contra Pighum: *Ita efficaciter formari voluntatem noſtram conſtituo, ut Spiritus Sancti ductum ſequatur neceſſario.*

19 Verum non omnem voluntatis libertatem Calvinus ſuſtulit, aliquam etiam libens admiſit, & ad ſuæ religionis fidem neceſſariam exiſtimavit. Suſtulit etiam quam vocant indifferentiæ libertatem, & quæ determinationem ad unum per modum naturæ excludit; eam vero libertatem qua voluntas ſponte agit ſua, ſive ſpontaneitatem, quæ ſolam immunitatem a violentia & coactione importat; eam, inquam, in voluntate mota & excitata per gratiam efficacem, & admiſit, & poſtulavit. Nam in Antidoto ad can. 5. ſeſſ. 6. hæc ſcribit: *Quid ergo ſibi vult Auguſtinus, cum de libertate voluntatis loquitur? nempe quod toties repetit, non cogi homines invicta Dei gratia, ſed voluntarios regi, ut ſponte pareant ac ſequantur.* Et lib. 2. in Pighium, editionis tertiæ Genevenſis: *Si coactioni*, inquit pag. 153. *opponitur libertas, liberum eſſe arbitrium, & fateor, & conſtanter aſſevero, ac pro Hæretico habeo, ſi quis ſecus ſentiat: ſi hoc, inquam, ſenſu liberum vocetur, quod non cogatur, aut violenter trahatur, ſed ſponte trahatur ſua, nihil moror.* Non negat ergo Calvinus in nobis rationem voluntarii, ſeu ſpontanei, ſub tractu & motione efficaci divinæ gratiæ, ſed tantum indifferentiam actualem, ſeu abſolutam diſſentiendi ac reſiſtendi potentiam. Hanc enim non ſolum rejicere, ſed deteſtari etiam ſe dicit in reſponſione ad primum articulum de occulta Dei providentia, ubi hæc ſcribit: *Quod de abſoluta poteſtate nugantur Scholaſtici, non ſolum repudio, ſed etiam deteſtor.* Unde Joannes Scarphius, famoſus Calviniſta, hanc eſſe totius Calviniſticæ ſectæ opinionem, ac præcipuum controverſiæ punctum, quo in materia de gratia & libero arbitrio Calviniſtæ differunt a Pontificiis, contendit in libello, cui titulus eſt, *Tractatus de miſero hominis ſtatu ſub peccato.* Nam lib. 2. de libero arbitrio cap. 1. ſic ait: *Differimus a Pontificiis. Illi ad liberum arbitrium conſtituendum ajunt requiri non tantum libertatem a coactione, ſed etiam a neceſſitate. Nos vero dicimus, neceſſitatem in agendo, liberum arbitrium non tollere.* Et cap. 3. *Status controverſiæ inter nos & Pontificios eſt, ſitne homo poſt lapſum vere liberi arbitrii in his rebus quæ pertinent ad ſalutem? & quamvis nihil poſſit ſine auxilio gratiæ, tamen per gratiam prævenientem excitatus, & a Deo adjutus, ita valeat operari, ut poſſit non operari? Affirmativam partem tuentur Bellarminus, & Concilium Tridentinum ſeſſ. 6. can. 4. &c. Nos vero dicimus in homine poſt lapſum, Deum ita efficaciter agere, & voluntatem flectere, ut hominis voluntas, Deum converſionem hominis volentem & operantem non ſequi non poſſit, licet non coacte, ſed ſponte ſequatur.*

20 Idem videre eſt apud Molinæum in anatome Arminianiſmi, ubi indifferentiam liberæ voluntatis agnoſcit in actionibus civilibus, item in honeſtis honeſtate civili, atque etiam in obſervatione Eccleſiaſticæ diſciplinæ: in actionibus vero malis, & in his bonis quæ ad vitam pertinent æternam, libertatem arbitrii eatenus ſalvat, quod homines, eſto neceſſario agant, agunt tamen cum ratione & judicio, & ſine neceſſitate coactionis; item ſine neceſſitate phyſica, qualis eſt gravium & levium ad proprios motus. Idem docet in libro Gallico idiomate ſcripto, cui titulus eſt, *Le bouclier de la Foy*, art. 9.

21 Subſcribunt etiam alii Calviniſtæ, ut Chamierus, Tom. 3. lib. 2. cap. 1. David Paræus lib. 5. de gratia & libero arbitrio cap. 4. Beza in libello quæſtionum & reſponſionum Chriſtianorum, editionis tertiæ Genevenſis, anni 1579. pagina 600. ubi quærenti Cathecumeno: *Vis igitur non repugnare libertati neceſſitatem agendi?* Reſpondet, *Apertius dico, non neceſſitate, ſed coactione demum tolli libertatem & contingentiam.*

22 Secundus error ſuperiori affinis, & ab eo ut a fonte rivulus manans, in eo ſitus eſt, quod Calvinus negaverit voluntatem hominis, in ſalutis ſuæ negotio, excitanti & operanti Deo libere cooperari. Impium hoc dogma tuetur lib. 2. Inſtitut. cap. 3. num. 11. & 12. ubi & Catholicos ridet, quod liberi arbitrii cum gratia concurſum, ex hoc S. Pauli loco confirment: *Plus omnibus laboravi, non ego, ſed gratia Dei mecum.* Quem in errorem inductos fuiſſe ait ex præpoſtera verſione, in qua græci articuli vis omiſſa fuit, quæ ſi exprimatur, hunc ſenſum efficiet: *Non ego, ſed gratia Dei, quæ mihi aderat.* Qua de re pluribus agit in Commentariis ad hunc S. Pauli locum.

23 Item lib. 9. Inſtit. c. 22. apud Stapletonium in antidoto, ad Rom. 9. hæc ſcribit: *Vere hic locum habet illud Pauli: Non eſt volentis neque currentis &c. non quomodo vulgo accipiunt, qui inter Dei gratiam, hominiſque voluntatem ac curſum partiuntur. Exponunt enim deſiderium hominis, ac conatum nihil per ſe quidem habere momenti, niſi Dei gratia proſperentur, ſed cum adjuvantur, illius benedictione habere ſuas quoque partes in comparanda ſalute contendunt. Quorum cavillum Auguſtini verbis refellere, quam meis malo. Si enim nihil aliud voluit Apoſtolus, niſi non eſſe ſolius volentis, aut currentis, niſi adſit miſericors Dominus, retorquere converſo licebit, non ſolius eſſe miſericordiæ Dei, niſi adſit voluntas & curſus; quod ſi aperte impium eſt, non dubitemus, Apoſtolum omnia miſericordiæ Domini donare, noſtris autem voluntatibus aut ſtudiis nihil relinquere.* Itaque Calvinianum aſſertum eſt, omnia bona opera ita, Dei gratia movente & applicante, procedere, ut liberum arbitrium etiam motum & applicatum a gratia, nihil omnino operetur, nec divinæ gratiæ cooperetur. Unde ſicut dogma Pelagianum eſt, totum tribuere libero arbitrio, & nihil gratiæ; ita & Calvini error eſt, totum gratiæ tribuere, & nihil libero arbitrio relinquere.

Hunc & præcedentem Calvini errorem proſcribit Tridentinum, ſeſſ. 6. can. 4. his verbis: *Si quis dixerit liberum arbitrium a Deo motum & excitatum, nihil cooperari aſſentiendo Deo excitanti & vocanti quo ad obtinendam juſtificationis gratiam ſe diſponat & præparet, neque poſſe diſſentire ſi velit, ſed veluti inanime quoddam, nihil omnino agere, mereque paſſive ſe habere, anathema ſit.*

24 His ita breviter prælibatis, facillimum erit pulſanti Adverſario reſpondere, ac petita aſſignare diſcrimina. Primum igitur, ac potiſſimum, & quod eſt ceterorum fundamentum, jam ex dictis conſtat. Calvinus enim & rigidi quos vocant Calviniſtæ, docent divina prædefinientis, aut prædeſtinantis Dei decreta, & adjuvantis gratiæ auxilia, ita eſſe efficacia, ut indifferentiam omnem humanæ voluntatis abſorbeant, impoſitaque ineluctabili conſentiendi neceſſitate, proximam diſſentiendi potentiam conſummant, ſola ſpontaneitate, ſed immunitate a coactione, relicta. Thomiſtæ vero, quibus nullum eſt cum errore commercium, decreta & auxilia, quantumvis prædeterminantia, cum actuali indifferentia voluntatis, & diſſentiendi potentia ita componunt, ut hæc duo inter ſe conjungantur, gratia in voluntate, & in eadem voluntate ſub gratia conſtituta, ſufficiens non conſentiendi poteſtas. Nec dubitant, quin hic ſit verus Tridentini ſenſus, in his verbis, *poteſt diſſentire ſi velit*. Hoc diſcrimen de verbo ad verbum ab Adverſario deſumptum, locis ſupra citatis, minime ab ipſo negari poterit, niſi & ſeipſum, & ſuam doctrinam abnegare velit.

25 Thomiſtæ itaque in voluntate creata indifferentiam aliquam mediam agnoſcunt inter conſtrictam Calvini neceſſitatem, & indifferentiam vagam, & effrœnem Pelagii, nempe indifferentiam determinatione gratiæ temperatam, veritas enim, ut virtus medium tenet; & inter duos errores, ut inter duos latrones Chriſtus, pendet. Nam

neceſſitas Calvini, ita voluntatem ad unum conſtringit, ut nullam ad oppoſitum potentiam relinquat. Indifferentia vero Pelagii, ita effrœnem voluntatem relinquit, ut nec ipſi Deo velit ſubjici, ſed ita, ut ſic dixerim, delicatula ſit, ut nec ab ipſo Deo tangi ſe ſinat, & excluſa efficacis gratiæ motione, libertatis ſuæ jura, ut recte dixit Auguſtinus, non niſi pene ſacrilegio, & ſumma in divinam providentiam injuria, poſſe ſervare ſe putet, & audaci voce dicat, *non ſerviam*.

Inter hos duos ſcopulos navigans indifferentia Thomiſtarum temperata, & a Calvini, & a Pelagii erroribus longe recedit. Non tollit enim a voluntate creata abſolutam diſſentiendi potentiam, ſicut inducta a Calvino ineluctabilis operandi neceſſitas: non excludit etiam divinæ motionis, & efficacis gratiæ neceſſitatem, ut ſacrilega Pelagii indifferentia, ſed ſuavi quadam ſubjectione ad Deum, cui parere, eſt ſumma libertas, ut ad primum liberum, & primum totius libertatis creatæ principium, temperatur. Quo fit ut Calvinus Deo tyrannicum ac violentum, Pelagius civile tantum & politicum, Thomiſtæ monarchicum ac regale dominium tribuant, quo Deum magis habere in ſua poteſtate voluntates hominum, quam homines ipſi habeant, cum Auguſtino profitentur.

26 Alterum, & a ſuperiori non omnino alienum, quod Thomiſtas a Calvino diſtinguit diſcrimen, petitur ex diverſa ſenſus compoſiti & diviſi intelligentia. Cum enim Hæretici divina decreta & auxilia, tantam, adeoque rigidam efficaciam habere putent, rejecta omni voluntatis indifferentia ita diſſentiendi potentiam conſtringunt, ut non poſſit diſſentire ſi velit, neceſſaria ex eo errore conſecutione deducunt; diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi, ita eſſe accipiendam, ut voluntatem non poſſe Deo moventi diſſentire in ſenſu compoſito, ſed tantum in ſenſu diviſo, ſignificet, voluntatem carere diſſentiendi potentia, quamdiu adeſt & perſeverat divina motio in anima, hanc diſſentiendi potentiam excludens; vel, ut loquitur impius Lutherus in libro de ſervo arbitrio, *Donec durat Spiritus & gratia Dei in homine*, & ſolum habere quando illa aberit, vel abſceſſerit. Vel, ut ait Vincentius Lenis in Epiſtola Prodroma ad Petavium, poſſe dumtaxat voluntatem diſſentire, *excuſſa prædeterminatione, non retenta*. Quaſi vero tunc poſſit gratiæ revera diſſentire, cum abeſt, & motioni gratiæ reſiſtere, cum nec etiam a gratia tangitur. Thomiſtæ vero, cum velint divina decreta & auxilia, ita regere voluntatem, ut poteſtatem reſiſtendi, ſeu diſſentiendi, non adimant; & ad ſua principia conſentanee, & ad rectam fidem veriſſime aſſerunt, voluntatem non poſſe Deo moventi diſſentire in ſenſu compoſito, ſed tantum in ſenſu diviſo, denotare, quod quamvis actualis diſſenſus cum divina motione (utpote ab intrinſeco efficaci, & infallibiliter inferente aſſenſum) conjungi & componi nequeat: voluntas tamen, etiam ut gratiæ ſubeſt, ab eaque movetur, atque ad agendum applicatur, retinet abſolutam diſſentiendi potentiam. Nam ut ait S. Proſper libro 2. de vocatione Gentium cap. 27. *Deus ad obediendum ſibi, ipſum velle ſic donat, ut etiam a perſeveraturis illam mutabilitatem quæ poteſt nolle non auferat*. Vel ut ſcribit S. Thom. q. 23. de verit. art. 5. ad 3. *Quamvis non eſſe effectus divinæ voluntatis non poſſit ſimul ſtare cum divina voluntate; tamen potentia deficiendi effectum divinæ voluntatis, ſimul ſtat cum divina voluntate: non enim ſunt iſta incompoſſibilia, Deus vult iſtum ſalvari, & iſte poteſt damnari; ſed iſta ſunt incompoſſibilia, Deus vult iſtum ſalvari, & iſte damnatur.*

27 Hoc Thomiſticæ doctrinæ a Calviniana diſcrimen, paſſim exponunt Thomiſtæ, præſertim Bannez & Alvarez, duo præcipui phyſicæ prædeterminationis, & gratiæ per ſe efficacis defenſores. Primus enim 1. p. quæſt. 14. artic. 1. dubio ultimo, ſic præfatam diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi explicat: *Neceſſitas in ſenſu compoſito non eſt accipienda in iſto ſenſu, quod ſtante ſcientia Dei de Antichriſto futuro, nulla maneat contingentia in cauſſis quæ producturæ ſunt Antichriſtum, ſed ſint totaliter determinatæ ab ipſa ſcientia Dei, ut neceſſario producant Antichriſtum in tempore a Deo diſpoſito: hic enim ſenſus eſt falſiſſimus*, ET CONTRA FIDEM. Secundus vero lib. 2. reſponſionum cap. 1. num. 34. *Senſus compoſitus* (inquit) *non eſt ille qui in argumento inſinuatur, quod videlicet quando gratia efficax eſt in voluntate, non poſſit voluntas non agere actum illum ad quem determinatur, ablata vero motione, poſſit non agere;* HIC ENIM SENSUS CONFICTUS FUIT A CALVINO. Et iterum cap. 4. num. 9. dicit, *Calvinus in eo deceptus eſt, quia putavit illam propoſitionem* (*liberum arbitrium motum a Deo gratia efficaci, non poteſt diſſentire in ſenſu compoſito*) *nihil aliud ſignificare, niſi quod poſtquam jam gratia efficax in voluntate poſita eſt, non poſſit liberum arbitrium diſſentire ac refragari, ablata vero motione poſſit. Et in hac ſignificatione accipere videntur ſenſum compoſitum, qui noſtram ſententiam impugnant. Nos autem aliter intelligendum eſſe compoſitum ſenſum illius propoſitionis contendimus. Non enim per illam ſignificatur, quod quando eſt motio efficax in homine, tunc non poſſit diſſentire, aut refragari, ablata vero motione poſſit. Si enim hoc ſemel concederetur, abſque dubio everteretur libertas arbitrii, nec poſſet per diſtinctionem illam ſenſus compoſiti & diviſi, ejuſdem arbitrii libertas concordari cum decreto abſoluto voluntatis divinæ prædeterminantis omnes actus bonos futuros, nec cum efficacia auxilii præoperantis gratiæ. Senſus ergo legitimus illius propoſitionis in ſenſu compoſito accepta eſt: hæc duo ſimul eſſe incompoſſibilia, quod nimirum auxilium efficax, ad conſentiendum ſit in homine, & homo diſſentiat.* Quis ergo niſi ſponte cæcus, non videat doctrinam Thomiſticam toto cælo a Calviniana differre? Admiſit-ne Calvinus legitimam hanc, quam ex Alvarez expendimus, ſenſus compoſiti & diviſi diſtinctionem, qua una SS. Patres & Theologi uſi ſunt ad conciliandam libertatem & contingentiam, cum præſcientia Dei & efficacia divinorum decretorum? Voluit-ne, aut potuit capere, ſenſum compoſitum jungere actum actui, diviſum autem jungere actum potentiæ ad oppoſitum? Nonne dixit in Antidoto ſuper 4. Canonem ſeſſionis 6. hanc interpretationem eſſe *Sophiſtarum inventum*.

28 Hæc duo Thomiſticæ doctrinæ a Calviniana diſcrimina adeo manifeſta ſunt, ut nec ipſe Adverſarius diſſimulare potuerit: nam in libro quem edidit de libertate incoacta pag. 226. utramque differentiam his verbis expreſſit: *Quem invenient Janſeniani inter Thomiſtas, qui dixerit voluntatem divina gratia prædeterminatam, carere proxima ad diſſentiendum potentia? Quem dabunt qui diſtinctionem ſenſus compoſiti & diviſi ſic interpretetur, ut ſenſus ſit voluntatem a Deo motam poſſe diſſentire, quamdiu illa motio aberit, & advenerit alia?* Quem ergo invenies pariter inter Thomiſtas, qui Calvino & rigidioribus Calviniſtis conſentiat? Quem dabis qui a definitione Tridentini, qua dicitur liberum arbitrium a Deo motum poſſe diſſentire, ſi velit, aliquid deleri cupiat? Quem reperies qui ſolo modo loquendi, ſeu *in uſum tantum vocum* (ut tuo verbo utar) *a Calvino differat, eadem exiſtente amborum ſententia?*

29 Tertium diſcrimen, etiam ex dictis apertum eſt, conſiſtit enim in hoc quod Calvinus & rigidiores Calviniſtæ, negant voluntatem noſtram in ſalutis negotio libere Deo cooperari, Thomiſtæ vero hanc liberam cooperationem admittunt; eamque volunt eſſe effectum divinæ gratiæ, liberum arbitrium applicantis, ac facientis ut libere Deo cooperetur, juxta illud Auguſtini ſuper Pſalm. 77. *Deus cooperatorem ſibi facit hominis ſpiritum in opere bonorum factorum*, & illud Divi Bernardi in libro de libero arbitrio, verſus finem, *Deus & voluntatem applicat operi, & opus applicat voluntati*. Id ipſum diſerte docuit olim Capreolus, antiquiſſimus Thomiſta, immo & Thomiſtarum princeps. Nam in 2. ſentent. diſtinct. 28. quæſt. 1. art. 9. ad 12. hæc ſcripſit: *Non ſolum juvat nos Deus ad bonum velle, partialiter coefficiendo, ſed etiam quodam modo ſpeciali, faciendo ipſam voluntatem partialiter concurrere; ita quod ipſa voluntas partialiter concauſſat, applicata, & quaſi inſtrumentaliter mota a Deo, ad ſic partialiter concauſſandum.*

30 Conſtat itaque ex hactenus dictis, tria ex Thomiſticæ libertatis tabella, Calvinum deleviſſe lineamenta, ſcilicet actualem voluntatis indifferentiam, ſeu abſolutam diſſentiendi potentiam; veram & legitimam ſenſus compoſiti & diviſi interpretationem; & liberam in ſalutis negotio voluntatis noſtræ cooperationem. Addunt aliqui, nec immerito, etiam indifferentiam objectivam judicii Calvinum ſuſtuliſſe, ſaltem implicite, virtualiter, & arguitive, ut ajunt. Cum enim indifferentia judicii regula ſit liberæ operationis, & proxima radix indifferentiæ voluntatis, hac indifferentia voluntatis ſublata, illa pariter judicii indifferentia, arguitive ſaltem, & per locum extrinſecum tollitur; unde in motibus primo primis, ac pure ſpontaneis, & non liberis, nulla præſupponitur in intellectu indifferentia objectiva judicii. Immo eam expreſſe negare videtur Calvinus lib. 2. inſtitut. cap. 3. ubi indicat neceſſitatem peccandi in nobis, illi ſimilem quæ viget in Dæmonibus, vel in Deo ſe amante. At certum eſt neque in Deo judicii indifferentiam præire ſuæ bonitatis amori, nec in Dæmone antecedere odium Dei ipſum torquentis. Ait etiam capite 4. voluntatem noſtram moveri a Deo, ſicut equus movetur a ſeſſore: quo etiam exemplo, ab homine moto per gratiam, indifferentiam objectivam judicii excludere videtur. Unicum ergo, quod ut primum & rude aliis ſupponitur, in libertatis Thomiſticæ tabella, reliquit Calvinus lineamentum, ſpontaneitatem ſcilicet, ſeu immunitatem a violentia & coactione, quam (ut ſupra oſtendimus) in voluntate mota & excitata gratia efficaci non negavit.

ARTICULUS III.

Aliud diſcrimen a Patre Lemos adductum, refertur, & ab adverſarii cenſura & impugnatione vindicatur.

31 POſtquam Adverſarius §. 3. n. 111. Thomiſticæ libertatis tabellam infida manu expreſſit, omiſſa actuali voluntatis indifferentia, ſeu abſoluta diſſentiendi, vel non agendi potentia, quam ad veram humanorum actuum libertatem neceſſariam Thomiſtæ poſtulant, & poſteaquam ibidem interrogavit, quid ex illa tabella Calvinus deleviſſet; cui poſtulationi jam ſatis reſpondimus; numero ſequenti refert quæ olim Pater Lemos in Congregatione de Auxiliis coram Summo Pontifice Clemente VIII. dum hæc cauſſa diſceptaretur diſſeruit (erraſſe ſcilicet Calvinum, quod non diſtinxerit neceſſitatem conſequentis, quæ libertatem perimit, a neceſſitate conſequentiæ, qua nihil veræ libertati deperit) ſubditque, Calvinum hujus controverſiæ judicem vocans. Audiamus igitur Calvinum 2. inſt. c. 16. ſect. 9. *Interea quod ſtatuit Deus, ſic neceſſe eſt evenire, ut tamen neque præciſe neque ſuapte natura neceſſarium ſit. Exemplum in Chriſti oſſibus familiare occurrit. Cum induerit corpus noſtro ſimile, fragilia fuiſſe ejus oſſa, nemo ſanus negabit, quæ tamen frangi fuit impoſſibile. Unde iterum videmus, non temere in ſcholis inventas fuiſſe diſtinctiones de neceſſitate ſecundum quid & abſoluta, item conſequentis & conſequentiæ.* En (inquit) *ut Calvinus & diſtinctionem illam cognoſcit qua ſe Adverſarii ſalvos putant, & juxta illam docet divinum decretum non influere neceſſitatem conſequentis in actionem ex eo ſecutam, ſed tantum neceſſitatem conſequentiæ. Quæ doctrina, quomodo differat ab Adverſariorum doctrina, in hunc modum argumentando quærimus.*

32 *Neceſſitas conſequentiæ, quæ excludit neceſſitatem conſequentis, eſt neceſſitas non deſtruens, ſed ſervans libertatem, ut loquitur P. Lemos: Neceſſitas quam Calvinus ex Dei decreto in noſtras actiones derivari putat, eſt neceſſitas conſequentiæ, quæ neceſſitatem conſequentis excludit, ut jam viſum eſt: Ergo neceſſitas quam Calvinus derivari putat in noſtras actiones ex Dei decreto, non eſt deſtruens, ſed ſervans potius libertatem.*

Antequam huic argumento reſpondeam, Lectorem præmonitum velim, verba illa quæ ex Calvino refert Adverſarius, eo loco quem ad marginem citat, nempe 2. inſtit. c. 16. ſect. 9. minime haberi, ſed Calvinum ibi de re omnino diverſa loqui, nimirum de deſcenſu animæ Chriſti ad inferos. Unde veriſimile eſt, Adverſarium oculis alienis legiſſe Calvinum aut uſum fuiſſe illis perſpicillis, quibus videntur ea quæ non ſunt, tamquam ea quæ ſunt. Neque enim poteſt eſſe errorem Typographi Toloſani, cum eadem citatio marginalis, in editione Pariſienſi, ab Auctore reviſa & recognita, reperiatur.

33 Hoc præmiſſo, & dato verba illa alibi reperiri, non erit difficile argumento occurrere; promptiſſima enim erit defenſio in ea cauſſa, quæ Thomiſtas cum Eccleſiæ Patribus, ac Conciliis, ita conjungit, ut neceſſe fuerit, ſi hæc ſententia cenſura digna ſit, eadem cum Thomiſtis Patres cenſura notari. Priuſquam igitur hoc argumentum diluamus, oſtendendum eſt breviter, diſtinctionem hanc neceſſitatis abſolutæ & hypotheticæ, ſeu conſequentis & conſequentiæ, ita eſſe celebrem, & perantiquam, ut a Conciliis, SS. Patribus, & Eccleſiæ Doctoribus, nec non antiquiſſimis Scholaſticis & Canoniſtis, ad explicandam concordiam noſtræ libertatis cum divina præſcientia, providentia, & prædeſtinatione, frequenter uſurpata fuerit: quo fit, ut ſi valeret Adverſarii argumentatio, aut eſſet Calvinus cum Patribus abſolvendus, aut eſſent cum Calvino Patres proſcribendi; liceatque ea Auguſtini verba quibus Julianum alloquitur l. 1. cap. 1. contra Adverſarium uſurpare: *Oſtendam prius quantis & qualibus Eccleſiæ Catholicæ Doctoribus, nomine Manichæorum* (& Calviniſtarum) *intolerabilem facere non cuncteris injuriam, & cum me appetis, in quos tua tela jaculeris &c.*

34. Occurrit ergo primo Concilium Colonienſe, quod contra Lutheranos celebratum fuit anno 1536. Illud enim non aliter contra illos Hæreticos, divinam præſcientiam, & prædeſtinationem cum humanorum actuum libertate conciliat, quam hac celebri diſtinctione neceſſitatis abſolutæ & hypotheticæ, ſeu conſequentiæ & conſequentis, ut videri poteſt in Enchiridio Chriſtianæ inſtitutionis, de Sacramento pœnitentiæ, ubi hanc diſtinctionem tradit & exponit, his verbis: *Duplex eſt neceſſitas, abſoluta, quam vocamus neceſſitatem conſequentis; veluti neceſſe eſt Deum eſſe, hominem eſſe animal rationale mortale, nam hæc aliter ſe habere nequaquam poſſunt. Alia eſt neceſſitas conſequentiæ, quæ neceſſario evenire dicimus, non quæ ſua natura neceſſaria ſunt, ſed neceſſario ſequuntur, propter præcedentes cauſſas.* Et per hanc diſtinctionem conciliat præſcientiam & providentiam Dei, cum libero arbitrio.

35 Eadem diſtinctione utitur D. Auguſtinus, ut conſtat ex canone *Nabuchodonoſor*, alias *vaſis iræ*, §. *quamvis*, 23. q. 4. juncta Gloſſa ibidem. In ipſo enim textu refert Gratianus ex Auguſtino, diſtinctionem neceſſitatis abſolutæ ſeu ſimplicis, & neceſſitatis conditionatæ, quæ eſt eadem ac diſtinctio neceſſitatis conſequentis & conſequentiæ. Verba textus ſunt: *Quamvis convenienter dicatur, ſi hæc prædeſtinata ſunt, vel præſcita, neceſſario evenient: non tamen ideo abſolute verum eſt, neceſſario evenient quæ prædeſtinata ſunt vel præſcita; quia hic neceſſitas refertur ad rerum eventum, ibi ad intuitum divinæ præſcientiæ. Unde juxta Auguſtinum, duæ ſunt neceſſitates, ſimplex una, velut, quæ neceſſe eſt omnes homines eſſe mortales: altera conditionis, ut ſi quem ambulare quis ſcit, eum ambulare neceſſe eſt; quod enim quiſque eſſe novit, id eſſe aliter quam notum eſt nequit; ſed hæc minime ſecum illam ſimplicem trahit. Hanc enim neceſſitatem non propria facit natura, ſed conditionis adjectio.* In illa autem verba Gloſſa, verbo *quamvis*, hæc ſcribit: *Ad hujus paragraphi intelligentiam nota quod omnes tales locutiones ſunt duplices: ſi Deus prævidit aliquid, neceſſario illud eveniet; quia ſi hæc dictio (neceſſario) determinat totalem conſequentiam, locutio eſt vera, & tunc talis eſt ſenſus in conſequentia, ſi Deus prævidit aliquid, illud evenire eſt neceſſarium. Si autem hæc dictio (neceſſario) determinet ipſum conſequens, eſt falſa.* Et iterum. *Nota quod talis argumentatio non valet, ſi Deus prævidit aliquid, neceſſario illud eveniet: Ergo ſi Deus prævidit aliquid, neceſſarium eſt illud evenire: quia modo hæc dictio (neceſſarium) non poteſt determinare ipſam conſequentiam, ſed tantum conſequens.*

36 Favet etiam venerabilis Beda in Axiomatibus Philoſophicis, littera O. ubi ait: *Omnia futura de neceſſitate evenient* 1. *Periherm. Verum eſt in ſenſu compoſito, non autem in ſenſu diviſo. Vel verum eſt ex hypotheſi, non autem ſimpliciter.*

37 Celebris etiam & frequens hæc diſtinctio apud veteres Scholaſticos fuit*. Ea utitur in terminis Scholaſticorum Princeps & Coryphæus D. Thomas, qu. 24. de veritate art. 1. ad 13. ubi ait: *Ex præſcientia Dei non poteſt concludi, quod actus noſtri ſint neceſſarii, neceſſitate abſoluta, quæ dicitur neceſſitas conſequentis, ſed neceſſitate conditionata, quæ dicitur neceſſitas conſequentiæ.* Et in 1. ſent. diſt. 47. q. 1. art. 1. 2. *Quamvis voluntas Dei ſit immutabilis, & invincibilis, non tamen ſequitur quod omnis effectus ejus ſit neceſſarius; neceſſitate abſoluta, ſed ſolum conditionata.* Item 1. parte q. 19. art. 8. ſibi primo loco objicit dictum illud Auguſtini. *Nullus fit ſalvus, niſi quem Deus voluerit ſalvari, & ideo rogandus eſt ut velit, quia neceſſe eſt fieri, ſi voluerit.* Et reſpondet, quod *per illud verbum Auguſtini intelligenda eſt neceſſitas in rebus volitis a Deo non abſoluta, ſed conditionalis, neceſſe eſt enim hanc conditionalem veram eſſe, ſi Deus hoc vult, neceſſe eſt hoc eſſe.* Et in reſp. ad 3. ait: *Ea quæ fiunt a voluntate divina, talem neceſſitatem habent, qualem Deus vult ea habere, ſcilicet vel abſolutam, vel conditionalem tantum, & ſic non omnia ſunt neceſſaria abſolute.*

Div. Thomæ concinit Sanctus Bonaventura in 1. diſtinct. 47. art. 1. quæſt. 1. ubi quærit: *Utrum voluntas beneplaciti Dei poſſit impediri?* Et reſpondet, *Voluntatem abſolutam neceſſe eſſe impleri, conditionalem vero minime.* Ac ſubdit: *Sed attendendum, quod eſt neceſſitas conſequentiæ, ſicut ſupra dictum eſt de præſcientia, ipſa enim non habet neceſſitatem conſequentis, ſed conſequentiæ, quia neceſſario infertur, & ſequitur, Deus præſcit hoc, ergo hoc erit; ſed tantum non neceſſario præſcit, quia in actu præſciendi, frequenter notatur effectus contingens: ſic in voluntate intelligendum eſt, quod voluntas Dei abſoluta connotat eventum rei, & ideo eſt ibi neceſſitas conſequentiæ: ſed non conſequentis &c.*

38 Hanc D. Bonaventuræ doctrinam luculenter exponit Petrus Trigoſius Cappuccinus, in Commentariis ſuper ſummam Theologiam hujus Seraphici Doctoris, 1. part. quæſt. 15. art. 2. dubio 1. concluſ. 2. Pag. 459. his verbis: *Effectus contingentes & liberi, ſi comparentur ad ſcientiam, providentiam, & voluntatem Dei, dicuntur neceſſarii ſecundum quid, ſive ex ſuppoſitione, quæ neceſſitas vocatur conditionalis, & conſequentiæ, non tamen abſoluta, ſeu conſequentis.* Et aſſignat rationem: *Quoniam iſtæ conſequentiæ ſunt optimæ, Deus præſcit hoc futurum, ergo hoc erit. Deus vult aliquid fieri, ergo fiet eo modo quo voluerit, & quando voluerit, quia non ſtat dari antecedens verum, & conſequens falſum.*

39 Eamdem diſtinctionem & doctrinam tradunt Magiſter in 1. diſt. 38. Albertus Magnus, Alenſis, Scotus, Durandus, Ægidius Romanus, Capreolus, Cajetanus, Ferrarienſis, aliique antiqui Scholaſtici, quos refert & citat Alvarez. diſp. 25. de Auxiliis.

40 Vix tot Patrum, tot Scholaſticorum teſtimoniis obtinebunt ab Adverſario, ut eam diſtinctionem, quam a Patribus Thomiſtæ acceperunt, ſuſtinendam concedat; damnabitque potius totam antiquitatem cum Calvino, quam Calvinum a Thomiſtis ſejunctum fateatur: adeo nihil eſt quod tenaciſſimum ingenium non tentet. Sed erit

æquioris animi Lector, & quam merito Thomiſtæ hac diſtinctione ſe ſalvos putent, cum tot & tales habeant ſuæ ſecuritatis præſtites ac fidejuſſores, facile perpendet. Nobis interim his Auguſtini verbis Adverſarium compellere licebit: *Vide cum quibus ſit mihi cauſſa communis, quam nulla conſideratione ſobria pulſare calumniis & expugnare conaris. Cerne quam tibi perniciosſum ſit tam horribile crimen objicere talibus, & quam mihi glorioſum ſit, quodlibet crimen audire cum talibus, &c. Iterum te admoneo, iterum te rogo, aſpice tot ac tales Eccleſiæ Catholicæ defenſores. Vide quibus tam gravem, tamque nefariam irrogaris injuriam*, lib. 1. contra Julianum cap. 4.

41 Sed propius ad rem, & in primis contendo, quod ſi Adverſarii argumentatio contra Thomiſtas concludat, concludit doctrinam Conciliorum, Sanctorum Patrum, veterum Scholaſticorum, & Canoniſtarum, a doctrina Calvini non diſcrepare, ſic enim cum Adverſario argumentando quæro. Calvinus ex Dei decreto non aliam in noſtros actus liberos ex Dei præſcientia & decreto inducit neceſſitatem, quam conſequentiæ, & ſecundum quid, teſte P. Annato, ubi ſupra: Sed eamdem neceſſitatem Concilia, SS. Patres, antiqui Scholaſtici, & Canoniſtæ, docent in actus humanos derivari ex Dei præſcientia & decreto, ut conſtat ex teſtimoniis jam adductis: Ergo Concilia, SS. Patres, & antiqui Scholaſtici, eamdem quam Calvinus aſſerit neceſſitatem, ex Dei præſcientia, & decreto, in actus humanos derivari exiſtimant.

42 Vel iterum, ut eamdem formam & ſeriem verborum, qua Adverſarius contra nos utitur, uſurpem. Neceſſitas conſequentiæ, quæ excludit neceſſitatem conſequentis, eſt neceſſitas non deſtruens, ſed ſervans libertatem; ut docent Concilia, SS. Patres, antiquiores Scholaſtici, & Canoniſtæ, ſupra relati: Neceſſitas quam Calvinus ex Dei decreto in noſtras actiones derivari putat, eſt neceſſitas conſequentiæ, quæ neceſſitatem conſequentis excludit, inquit P. Annatus ubi ſupra: Ergo neceſſitas quam Calvinus derivari putat in noſtras actiones ex Dei decreto, non eſt deſtruens, ſed ſervans potius libertatem.

43 Vides ergo (Amice Lector) quo tendat tota hæc Adverſarii ratiocinatio. Puto quod eum animi ſui & ingenii impetus, ultra quam voluiſſet impulerit: ad hoc enim demum hæc argumentatio pervenit, ut aut Calvinum ab errore abſolvi, aut Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholaſticos, & Canoniſtas, ſimul cum illo damnari neceſſe ſit. Sane potiori jure quam de Salmanticenſibus Adverſarius dixerit diſp. 3. c. 4. §. 5. reponam, quod dum Thomiſtas incautius inſectatur, Calvinum abſolvit a magna ſui erroris parte, & D. Thomam, S. Bonaventuram, & omnes fere antiquos Scholaſticos, ipſumque demum Auguſtinum accuſat, illoſque Calviniſtis conſentientes facit, ut merito illis gratulari poſſimus, quod aliquando etiam Jeſuitas propitios habeant, & tentatum a Jeſuitis, quod ſui non tentaſſent; Calvinum ſcilicet, vel invitum, cum Patribus componere.

44 Neque vero reſpondere Adverſarius poteſt, Concilia, SS. Patres, & antiquos Scholaſticos, locis ſupra relatis, non loqui de neceſſitate conſequentiæ orta ex decreto Dei, ſed de illa tantum quæ ſequitur ex ejus præſcientia. Nam (præterquam quod eadem eſt ratio de præſcientia & decreto, cum ſcientia Dei libera, quæ approbationis dicitur, ut applicata per decretum, ſit cauſſa rerum, juxta SS. Patres diſp. 3. relatos) hæc reſponſio aperte repugnat teſtimoniis quæ adduximus. Nam Concilium Colonienſe dicit neceſſitatem conſequentiæ eam eſſe, *quæ neceſſario evenire dicimus, non quæ ſua natura neceſſaria ſunt, ſed neceſſario ſequuntur*, PROPTER CAUSSAS PRÆCEDENTES, inter quas divina voluntas præcipue numeratur, cum juxta Apoſtolum, Deus operetur omnia juxta conſilium voluntatis ſuæ. Unde Gratianus loco citato ait: *Quamvis convenienter dicatur, ſi hæc* PRÆDESTINATA SUNT, *vel præſcita, neceſſario evenient*, &c. Item D. Thomas aſſerit hanc conditionalem eſſe veram: *Si Deus hoc vult, neceſſe eſt eſſe*. Et D. Bonaventura docet, quod ſicut ex Dei præſcientia, ita & ex ejus voluntate, infertur neceſſitas conſequentiæ, ſed non conſequentis. Ejus etiam Commentator ait, quod *effectus contingentes & liberi, ſi comparentur ad ſcientiam*, PROVIDENTIAM, ET VOLUNTATEM DEI, *ſunt neceſſarii neceſſitate conditionali, & conſequentiæ, non tamen abſoluta, & conſequentis*. Ergo prædicta reſponſione non poteſt Adverſarius eludere vim argumenti propoſiti.

Ad teſtimonium vero Calvini, cui P. Annati ratiocinatio innititur, dupliciter reſponderi poteſt. Prima & verior reſponſio eſt, quod apud Hæreticos ſollemne & frequens eſt, Calvinum minime ſibi conſtare, ſed ſibi apertiſſime contradicere. In primis enim lib. 2. Inſtit. c. 3. §. 5. hæc ſcribit: *Porro quod libertate abdicatam voluntatem dico neceſſitate trahi vel duci, mirum eſt ſi cui videatur aſpera locutio, quæ nec abſonum habet quidpiam, nec a Sanctorum uſu aliena eſt. Offendit autem eos qui inter neceſſitatem & coactionem diſtinguere neſciunt. At ſi quis eos interroget, an non Deus neceſſario bonus ſit, an non diabolus neceſſario malus, quid reſpondeant? ſic enim annexa eſt Dei bonitas cum divinitate, ut non magis neceſſarium ſit ipſum eſſe Deum, quam eſſe bonum: Diabolus autem per lapſum, ſic ab omni boni communione alienatus eſt, ut nihil quam male agere poſſit. Quod ſi quis ſacrilegus obganniat. Deo parum laudis ex ſua bonitate deberi ad meam ſervandam cogatur: cui non erit prompta reſponſio, immenſa ejus bonitate fieri ne male agere poſſit, non violenta impulſione? Ergo ſi liberam Dei voluntatem in bene agendo, non impedit quod neceſſe eſt ipſum bene agere, ſi diabolus qui non niſi male agere poteſt, voluntate tamen peccat, quis hominem ideo minus voluntarie peccare dicet, quod ſit peccandi neceſſitati obnoxius:* Quibus verbis contendit, tam hominem divina gratia ad bene agendum excitatum, neceſſario agere, quam neceſſario Deus bonus eſt: tam hominem ad male agendum, & ut alibi dixit, ad perpetranda facinora impulſum, male agere, quam neceſſario diabolus malus eſt. Quis vero dixerit, eam eſſe ſolum neceſſitatem conſequentiæ, qua Deus bonus eſt, aut diabolus malus? Non puto Adverſarios conceſſuros. Conſtat igitur Calvinum admiſiſſe quod divina motio & decretum, non ſolum neceſſitatem conſequentiæ, ſed & conſequentis in actus humanos inducit.

45 Deinde, unum ex præcipuis Calvinianæ doctrinæ principiis eſt, divina decreta & auxilia, ita eſſe efficacia, ut omnem voluntatis indifferentiam abſorbeant, & abſolutam diſſentiendi potentiam excludant: immo in hoc (ut paſſim docet Adverſarius in libris quos adverſus Janſenianos edidit) conſiſtit totius hæreſis Calvinianæ, in materia de gratia & libero arbitrio, ſumma. Ex hoc autem principio erroneo manifeſte ſequitur, ex Dei decreto, non ſolum neceſſitatem conſequentiæ & hypotheticam, ſed etiam conſequentis & abſolutam, in actus humanos induci. Sic enim arguo. Neceſſitas quæ omnem voluntatis indifferentiam, & abſolutam diſſentiendi ſeu non operandi potentiam tollit, eſt neceſſitas abſoluta & conſequentis, & non ſolum hypothetica & conſequentiæ, conſentientibus omnibus Theologis: Sed Calvinus docuit ex divino decreto oriri neceſſitatem quæ tollit omnem voluntatis indifferentiam, & abſolutam diſſentiendi potentiam; ſolamque ſpontaneitatem, ſeu immunitatem a coactione relinquit, ut conſtat ex locis ſupra adductis, & fatetur ipſe Adverſarius: Ergo Calvinus re vera ex divino decreto neceſſitatem non ſolum conſequentiæ, ſeu hypotheticam, ſed etiam conſequentis, ſive abſolutam, induci putavit.

46 Itaque cum ſolum conſequentiæ neceſſitatem ex divinis decretis oriri dicit, loco ab Adverſario allegato, ludit verbis, illuditque Lectoribus, ſibique manifeſte contradicit. Unde Jacobus Gualterius Jeſuita, in Anatome Calviniſmi, ducentis dilemmatibus ex ejuſdem Calvini principiis, vel aſſertionibus, magna ex parte deſumptis, omnes ejus hæreſes eliminat. Quod idem facit Nicolaus Romæus in libro qui inſcribitur, *Calvini effigies*, ſpectaculo nono & decimo, quorum titulus eſt, *Calvinus ſibi diſcolor*, ubi oſtendit, librum inſtitutionum Calvini eſſe centonem contradictionum, numeratque viginti primarias, & pluſquam ſexcentas conſectarias.

47 Certe ſincerior eſt & candidior Lutherus, & magis ad ſuum errorem conſequenter loquitur, dum in libro de ſervo arbitrio, diſtinctionem hanc, ut merum phantaſma, & inutile figmentum irridet. *Senſerunt*, inquit, *Sophiſtæ* (ſic Catholicos Doctores appellat) *vim invictam & inſuſtentabilem hujus argumenti, ideo finxerunt neceſſitatem conſequentiæ & conſequentis, ſed quam nihil* HOC FIGMENTUM *efficiat, ſupra docuimus. Et poſt pauca. Neceſſitas vero conſequentiæ, qua illi ſe ſolantur*, MERUM PHANTASMA EST.

Accedit etiam quod Driedo, Doctor Lovanienſis, & acerrimus Calviniſtarum impugnator, relatus a Joanne a S. Thoma toto 1. in 1. part. diſput. 20. artic. 7. profitetur quod ſemper Hæreticus hanc negavit diſtinctionem, per quam omnia Hæreticorum ſophiſmata diluuntur.

Mirum ergo eſt, quod Adverſarius adeo in Thomiſtis obſervandis oculatus, ut videat quæ non ſunt: minime tamen adverterit, quam varium ac verſatile ſit ingenium Calvini, eadem pro libito & negantis & aſſerentis in hac quæſtione de gratia. Et major admirationis ratio accedit, quod hanc animi inconſtantiam, circa eamdem diſtinctionem neceſſitatis abſolutæ & hypotheticæ, conſequentis & conſequentiæ Twiſſio Calviniſtæ, & Calvini (ut ipſe putat) veſtigiis inhærenti, improperaverit; eumque non injucunde Morioni cuidam comparaverit, qui ſe Catholicum & Huguenotum, alternis vicibus fatebatur. Verba ejus, quia elegantiſſima & lepidiſſima ſunt, placet hic tranſcribere. *Memini* (inquit diſput. 1. cap. 6. §. 1.) *me vidiſſe olim Morionem in aula viri nobilis, a quo cum peteretur, an eſſet Huguenotus: Reſpondebat, minime. Catholicus ergo? Ita inquiebat. Rurſus inverſa ſtatim interrogatione, cum urgeretur, an eſſet Catholicus? Minime vero inquiebat. Huguenotus igitur? Ita eſt. Vide lector, quantum ab eo diſtet Huguenotus iſte Leovardienſis: a quo ſi peto, an debeat aliud decretum admitti circa liberos actus, quam*

quo

quo ſalvetur eorum libertas? Non debet inquit: Nullam ergo decretum hoc imponere debet neceſſitatem? Reſpondet, nullam. Rurſus interrogo, num incertum eſſe poſſit hoc decretum & fallibile? Dicit non poſſe: Ergo inquam imponit aliquam neceſſitatem? Reſpondet, imponit etiam multiplicem. Porro neceſſitas illa nunquid eſt attemperata & congruens creatæ libertati? Prorſus ita eſt, inquit, & ideo eſt neceſſitas modalis. Sed ille modus diminuet fortaſſe vim voluntatis? Eſt modus (inquit) *qui vocatur irreſiſtibiliter. Placet conſulere libertati creaturæ? Eſt neceſſitas hypothetica & conditionalis. Non placet? Eſt abſoluta. Si lubet, & ita commodum eſt, eſt neceſſitas ſecundum quid: ſin ſecus, eſt neceſſitas ſimpliciter. Denique Tvviſſius minime malus, utpote novæ legis Apoſtolus, omnibus omnia factus eſt, ut omnes ludos faciat.*

49 Laudo ſane & gratulor Adverſario non deeſſe eloquentiam, qua Hæreticos exagitet, & qua Twiſſium ad omnem auram pro commodo ſuo vertibilem, lepide laceſſat & ſugillet. Sed cur amabo eamdem animi inconſtantiam circa eamdem diſtinctionem in Calvino non advertit, lynces Diſcipulo, & cœcus Magiſtro? Cur, inquam, manifeſtam in Calvino contradictionem docente divina decreta imponere & non imponere neceſſitatem, diſſimulat quam improperat Twiſſio? Non error eſt niſi quem certa voluntas, & Thomiſtas laceſſendi ſtudium facit; neque virum perſpicacis adeo ingenii, & qui etiam in Thomiſtis, ea quæ non ſunt, ſcilicet hæreſum ſordes, videt; inadvertentiæ accuſandum puto, ſed calliditatis, & non ſatis ſinceræ fidei, quam ſub illo adverſantium verborum conflictu latitantem, forte minus cautis occultaret. Negat igitur eam ſe in Calvino contradictionem detexiſſe: qua mente? quia ſi fatetur Calvinum admiſiſſe neceſſitatem conſequentis, non poſſet Thomiſtis cum Calvino conſenſionem in ea parte imponere, cum eam conſequentis neceſſitatem ubique Thomiſtæ negent. Sed quia Twiſſius diſtinctionem illam D. Thomæ amplectebatur, dicebatque Deum neceſſario quidem cum cauſſis neceſſariis, unde neceſſitas abſoluta & conſequentis dicitur; libere vero cum liberis agere, unde modalis ſolum, hypothetica, & ſecundum quid, neceſſitas appellatur, quæ eſt neceſſitas conſequentiæ, voluit pugnantem ſecum Twiſſium oſtendere, ut a Twiſſio in Thomiſtas accuſatio reſiliret, & eadem contradictione, D. Thomæ & Thomiſtarum doctrinam involveret.

Ceterum eadem arte ac figura, qua D. Thomæ & Diſcipulorum ejus doctrinam, ut ſibi contradicentem, traducere molitus eſt, ejus contradictiones, & a ſeipſo diſſidia, nobis etiam liceret exprimere, illumque iiſdem quæ nobis tetendit retibus implicare; niſi ſupra articulo primo, multiplicem in eo diſſidentium verborum & cogitationum pugnam oſtendiſſem. Unde ad inſtitutum redeo, & rurſus dico, Calvinum ſcripſiſſe pugnantia, dum ex una parte docuit talem eſſe divinorum decretorum efficaciam, ut omnem voluntatis indifferentiam, ac diſſentiendi potentiam excludant; & ex alia aſſeruit ex Dei decreto, ſolam neceſſitatem conſequentiæ, & non conſequentis, in actus humanos derivari: ſublata enim voluntatis indifferentia, & diſſentiendi poteſtate, relinquitur in ejus actibus neceſſitas conſequentis & abſoluta, ut ipſis etiam Novitiis & Tyronibus compertum eſt.

50 Sed demus etiam Adverſario, & effuſa ſupra verum caritate, ei concedamus, nullam in his Calvini dictis eſſe diſcordiam, nullam in eo diſſidentium cogitationum pugnam, attamen celebrem hanc diſtinctionem neceſſitatis conſequentiæ & conſequentis, longe aliter Calvinus uſurpavit ac Thomiſtæ; ſubindeque eos ejuſdem diſtinctionis diverſa intelligentia, ſatis ſuperque diſtinguit. Thomiſtæ enim neceſſitatem conſequentiæ eam eſſe dicunt, qua conſequens ita infallibiliter ſequitur ex antecedenti, ut abſolute non ſequi, & oppoſitum contingere poſſit; ut ſi Deus prædeſtinavit Petrum, infallibiliter gloriam conſequetur; ſi vocet Paulum vocatione efficaci, infallibiliter conſentiet; infallibilitas enim horum effectuum, quæ ex divinæ voluntatis efficacia oritur, non tollit (in ſententia Thomiſtarum) facultatem & potentiam ad oppoſitum. Calvinus vero hanc neceſſitatem conſequentiæ appellavit, quæ ex divino decreto, ſeu ex divinæ voluntatis efficacia conſequitur; quamvis diſſentiendi, ſeu non operandi potentiam in voluntate non relinquat. Conſequentis vero neceſſitatem, ſeu abſolutam, eam tantum eſſe voluit, quæ oritur ex natura rei, vel ex influxu ſyderum, qualem olim Stoici & Manichæi fingebant. Neque aliena a mente Calvini hæc interpretatio exiſtimanda eſt: ſic enim ſatis aperte mentem ſuam declarat, loco ab Adverſario allegato; & ipſa ejus verba hanc explicationem ultro offerunt, dum ait: *Interea quod ſtatuit Deus, ſic neceſſe eſt evenire, ut tamen neque præciſe, neque* SUAPTE NATURA *neceſſarium ſit &c. unde videmus non temere in Scholis inventas fuiſſe diſtinctiones de neceſſitate ſecundum quid & abſoluta, item conſequentis & conſequentiæ.* Hæc enim verba (*neque præciſe, neque ſuapte natura*) non obſcure ſignificant, hunc Hæreticum, per neceſſitatem conſequentis & abſolutam, eam tantum intellexiſſe, quæ oritur ex ipſa natura rei, ad bonum, vel ad malum determinatæ, qualem ponebant olim Manichæi; per neceſſitatem vero conſequentiæ, illam quæ non ex natura rei, ſed ex divino decreto dimanat, quamvis indifferentiam voluntatis, & diſſentiendi potentiam abſumat, qualem nec Stoici ipſi negaſſent a fato relinqui.

51 Tres igitur ſunt neceſſitates erroneæ, & libero arbitrio repugnantes: Stoica ſcilicet, ſeu Fatalis, Manichæa, & Calviniſtica, quæ in hoc uno omnes conveniunt, quod quælibet illarum tam arcta eſt, tamque valide hominem in operando ad unum conſtringit, ut facere non poſſit oppoſitum illius ad quod per illas determinatur; differunt vero invicem, penes cauſſam ſeu originem a qua procedunt. Stoici enim neceſſitatem in fatum reducebant, quo fati nomine, ſeriem inevitabilem cauſſarum naturalium, & præcipue cælorum influxum intelligebant. Unde hæc Stoicorum vox (ut refert D. Thom. q. 6. de malo art. unico) *Talis eſt voluntas in hominibus, qualem induxit pater virorum, deorumque*, id eſt cælum, vel Sol, ut ibidem explicat S. Doctor. Manichæi vero neceſſitatem ingenitæ & naturali malitiæ animæ tribuebant, quæ ita animam hominis bonam, vel contagione inficeret, vel vi abriperet, ut non ſineret niſi malum velle. Sed Calviniſtæ demum neceſſitatem noſtrorum actuum, ad cauſſam increatam, videlicet efficax divinæ voluntatis decretum, referunt. Unde Calvinus 1. Inſtit. c. 16. ſect. 8. ſic loquitur: *Nos etſi de verbis non litigamus, fati tamen vocabulum non recipimus: tum quia eſt ex eorum genere quorum prophanas novitates refugere nos Paulus docet; tam quia ejus odio conatur gravare Dei veritatem. Dogma vero falſo ac malitioſe objectatur, non enim cum Stoicis neceſſitatem comminiſcimur ex perpetuo cauſſarum nexu, & implicita quadam ſerie, quæ in natura contineatur: ſed Deum conſtituimus arbitrum ac moderatorem omnium, qui pro ſua ſapientia ab ultima æternitate decrevit quid facturus eſſet, & nunc ſua potentia quod decrevit exequitur.*

52 Quare totum hunc articulum concludo eo Syllogiſmo cujus majorem propoſitionem ſuggerit P. Lemos apud Joannem a S. Thoma. Si Calvinus vere ac ſincere, ſine dolo, & ſine repugnantia ad ſua principia, doceret ex divino decreto non aliam in actus humanos induci neceſſitatem, quam conſequentiæ, non erraret, ſed vere doctrinam Catholicam teneret: At Calvinus non docet vere & ſincere, ſed cum dolo & repugnantia ad ſua principia, ex divino decreto, non aliam quam conſequentiæ in actus humanos induci neceſſitatem, ut pluribus oſtenſum eſt: Ergo Calvinus errat in materia libertatis, nec Catholicam doctrinam ſequitur.

53 Ex quo intelliges, quam perſpecta fuerit doctrina Calvini P. Lemos, homini licet Hiſpano, in Hæreticorum tamen doctrina verſatiſſimo, & quam veroſimillimum ſit quod narrat Joannes a S. Thoma, quod cum peroraſſet, ita conticuit Cardinalis Perronius a quo fuerat interruptus, ut etiam annuere viſus ſit. Quia etiam hoc quoque addendum eſt, quam incognita ſit doctrina Calvini P. Annato, & quam non ſolum improbabile, ſed & prorſus repugnans ſit quod aſſerit, Calvinum libertatem indifferentiæ, ac diſſentiendi motioni divinæ gratiæ poteſtatem abſtuliſſe, & nihilominus non aliam quam conſequentiæ, quæ libertatem non deſtruit, in actus humanos induxiſſe neceſſitatem. Quam etiam injuſta ſit defenſorum ſcientiæ mediæ petitio, quia cum aperta adeo, ac cuilibet, etiam minus perito & tyroni, obvia Thomiſtarum inter & Calvini doctrinam diſcrimina ſint, in ea præciſe dubitatione qua petitur, ſit ne aut non ſit in homine liberi arbitrii uſus aliquis, adhuc ea quærunt, aut quærere ſimulant.

54 Intelliget demum, quam belle Adverſarius diſp. 1. c. 1. libri de ſcientia media dixerit, quod *ſcientia media magnas habet opportunitates*: hominum enim ſortem ac fidem domeſtica utilitate metitur; & pro varia rerum, temporum, occaſionum, & utilitatum combinatione, Thomiſtas (quamvis antiquæ ſuæ doctrinæ mordicus adhærentes, & immobili ſtabilitate fixos in fide) modo hæreticos, modo orthodoxos prædicat, ut cauſſæ ſuæ viderit expedire.

ARTICULUS IV.

Corollaria ſeu illationes præcedentis doctrinæ.

55 FAcilius eſt veritati aditus, quo ſeſe ab eorum manibus ſubducat, quibus injuſte vexatur, eludatque non fuga, ſed exitu eorum conatus. Plures aliæ Thomiſtarum reſponſiones ſunt, quæ cum iis quam jam ſatis defendimus, ſolo loquendi modo diſcrepant, & eadem facilitate a cenſura & impugnatione Adverſarii defenduntur. Altera igitur eſt quam ex Joanne a S. Th. P. Annatus refert n. 113. Calvinum ſcilicet erraſſe, eo quod poſuerit decretum prædeterminans voluntatem, ſed extinguendo & non ſervando libertatem, ſeu (ut alii dicunt) poſuiſſe decretum, quo voluntas ad neceſſario non ad libere

agendum impelleretur, & non differre a decreto Thomiſtarum, quod non extinguit, ſed cauſſat, & fovet libertatem, nec ad neceſſario, ſed libere agendum impellit. Ad idem pertinet quod ex Thomiſtis alii dicunt, decretum prædeterminans Calviniſticum, attingere ſolam ſubſtantiam noſtrorum actuum, & non curare de modo libertatis: prædefinitiones vero quas docent Thomiſtæ, ad utrumque ſe extendere, nec ſolum ſubſtantiam, ſed etiam modum libertatis, in noſtris actibus efficere.

56 Satis ex jam probatis hoc diſcrimen Thomiſtarum inter & Calvini ſententiam, velut corollarium conſequitur; libertas enim, ſeu modus libertatis, in Thomiſtarum ſententia, tria includit, unum ex parte intellectus, indifferentiam ſcilicet objectivam judicii, & duo ex parte voluntatis, nempe immunitatem, tum a coactione, tum a neceſſaria determinatione ad unum: id eſt ſpontaneitatem, & actualem voluntatis indifferentiam, ſeu potentiam ad oppoſitum: Ergo idem eſt dicere; Calvinum erraſſe in eo quod poſuit decretum prædeterminans non ſervando libertatem, vel decretum non attingens modum libertatis, ac aſſerere illum eſſe hæreticum, eo quod actualem voluntatis indifferentiam, ſeu potentiam ad oppoſitum, in voluntate prædeterminata negaverit: in quo (ut fatetur Adverſarius locis ſupra relatis) totius Calviniſtici erroris ſumma conſiſtit.

57 Nec vero in hoc eſt; ut ipſe putat, ineptus aliquis verborum circulus: etenim cum a Thomiſtis quæritur, quid ſit actionem ut liberam, ſeu cum modo libertatis, prædefiniri; reſpondent facile, eſſe voluntatem ſic agere, vel ſic ad agendum impelli, ut ſub divina motione, non ſolum ſpontaneitatem, ſeu immunitatem a coactione, ſed etiam actualem indifferentiam, & proximam diſſentiendi potentiam retineat & conſervet; quod tantum a Calvino Thomiſtas ſejungit, quantum ab errore veritas ſejuncta eſt. Certe tota potius Adverſarii argumentatio, inepto quodam verborum circulo & volvitur & revolvitur ſuper hæc duo falſa principia, quæ ſemper ſupponit, & nuſquam probat. Alterum, Thomiſtas ad humanorum actuum libertatem, duo tantum requirere nempe indifferentiam judicii, & immunitatem a coactione: alterum vero, Calvinum ſolam neceſſitatem conſequentiæ, & non conſequentis, ex divinorum decretorum efficacia in actus humanos induxiſſe; quæ duo quantum a veritate diſtent, jam ſatis probatum eſt. Unde non habet magnam vim, & in leviſſimum fumum reſolvitur ejus argumentatio, dum ſic diſcurrit n. 116. *Prædefinitio actuum eliciendorum, ſtante indifferenti ex parte intellectus propoſitione objectorum circa quæ illi actus verſantur, eſt prædefinitio actuum ut liberorum, ſeu cum modo libertatis, juxta Thomiſtas: Sed prædefinitio Calvini eſt prædefinitio actuum, ſtante indifferenti ex parte intellectus propoſitione objectorum circa quæ illi actus verſantur; ille enim nullo unquam loco negavit indifferentem illam objectorum propoſitionem: Ergo prædefinitio Calvini, eſt prædefinitio actuum ut liberorum, ſeu cum modo libertatis, qualem docent Thomiſtæ.*

58 Huic enim argumento, quod ita a veritate deviat, ut & Major & Minor falſæ ſint, dupliciter reſpondetur. Primo itaque Majorem negant Thomiſtæ, ea præciſione ſumptam, ut prædefinitio quæ nihil aliud, præter propoſitionem indifferentem objecti affert, ſit actuum liberorum prædefinitio, juxta Thomiſtas; millies enim dictum eſt, ad prædefinitionem actuum liberorum, ſeu cum modo libertatis, præter indifferentiam objectivam judicii, ex parte intellectus, actualem indifferentiam, ſeu abſolutam diſſentiendi potentiam ex parte voluntatis, juxta Thomiſtas, requiri. Cum eam igitur Calvinus ſupra relatus, non ſolum ut inutilem repudiet, ſed etiam ut monſtrum deteſtetur; manifeſtum eſt Calvinum Thomiſtarum actuum liberorum prædefinitionem minime admiſiſſe.

59 Sed præterea Majori propoſitioni falſæ, etiam Minor propoſitio, ut recte cohæreant, falſa ſubjicitur. Negata itaque Majori, iterum Minorem nego. Calvinus enim (ut ſupra art. 2. oſtendimus) negavit in homine moto per gratiam indifferentiam objectivam judicii, & quamvis eam expreſſe & formaliter non negaſſet, illam tamen ſuſtulit implicite, virtualiter, & in actu exercito, eo ipſo quod docuit, voluntatem a Deo moveri ſolum ſpontanee, & non libere, ſicut bruta incitantur ad pabulum, vel ſicut equus movetur a ſeſſore: ſublata enim voluntatis indifferentia, arguitive, & per locum extrinſecum, indifferentia objectiva judicii tollitur; cum repugnet in intellectu eſſe indifferentiam objectivam judicii; & in voluntate ſolam ſpontaneitatem, ſeu determinationem ad unum per modum naturæ, ut ſupra oſtenſum eſt. An vero non potuerit Calvinus contra rationem errare, qui erravit contra fidem? Duplici errore, ut ſæpius diximus, & malus Philoſophus, & pejor Hæreticus peccavit. Contra fidem, negando in voluntate libertatis indifferentiam. Contra rationem, dum admittens in intellectu indifferentiam judicii, indifferentiam quæ neceſſario ſequitur in voluntate negavit.

60 Conſequitur iterum ex dictis, Calvinum craſſa & aperta contradictione ſemetipſum implicaſſe, & a principiis poſitis receſſiſſe, dum docuit lib. 3. Inſtit. cap. 23. Deum prævidiſſe lapſum Adami, quia decreto ſuo ſic ordinarat, illumque non modo primi hominis caſum prævidiſſe, ſed & arbitrio quoque ſuo id diſpenſaſſe. Qua enim ratione hoc cohæreat cum eo principio quod alias toties ſtatuit, nulla fuiſſe in ſtatu innocentiæ efficacia decreta? Etenim ſi nulla pro eo ſtatu decreta efficacia fuerint, non potuit in aliquo decreto caſum Adami diſpenſaſſe, hoc enim decretum eſſet efficax. Quod ſi decreto efficaci Adami lapſum diſpenſavit: Ergo pro eo ſtatu decreta efficacia ſunt. Sane non componeret Calvinus hæc duo principia, licet ad excogitandam concordiam, totius orbis ingenia vocaret. At vero quod negaverit Calvinus pro ſtatu innocentiæ decreta efficacia, notiſſimum eſt, & multis oſtendit P. Dechamps, noviſſimus Societatis ſcriptor, lib. 1. de Hæreſi Janſeniana, cap. 3. ubi notat Calvinum plus vicies negaſſe auxilia efficacia (quæ decretorum efficacium executiones ſunt) in ſtatu innocentiæ, voluitque (quod Auguſtini eſſe putavit) Adamum in eo ſtatu habuiſſe ſolum auxilium ſine quo non, ſeu pure ſufficiens, ſubditum ejus libero arbitrio, quantum ad efficaciam & uſum: nos autem in ſtatu naturæ lapſæ recipere ex meritis Chriſti adjutorium quo, ſive efficax, quod neceſſitate voluntatem ad agendum, omnemque ejus indifferentiam ac diſſentiendi potentiam abſorbet. Immo hoc uno fere argumento, Tridentini decretum quo ſtatuitur hominem prævenienti gratiæ diſſentire poſſe, ſi velit, oppugnat.

Recte igitur P. Lemos (referente Joanne a S. Thom. 62
tom. 1. diſp. 20. art. 7.) Cardinali Petronio in Congregatione de auxiliis reſpondit, quod *Calvinus aliter locutus eſt de Adam ante peccatum, & aliter de homine poſt peccatum. De Adam enim ante peccatum dixit habuiſſe libertatem, nec Deum determinaſſe quid eſſet acturus, &c.* Hæc enim eſt apertiſſima Calvini doctrina lib. 2. Inſtit. c. 3. ubi ait: *Voluntatem movet Deus, non qualiter multis ſæculis traditum eſt & creditum, ut noſtræ poſtea ſit electionis, motioni aut obtemperare aut refragari. Talem fuiſſe hominis adhuc ſtantis conditionem concedimus, ut potuerit ad alterutram partem inclinare, ſed cum ſuo exemplo docuerit, quam miſerum ſit liberum arbitrium, niſi Deus in nobis velit & poſſit; quid fiet nobis, ſi ad eum modulum ſuam gratiam nobis impertitur?* Quare immerito reſponſionem P. Lemos reprehendit & ſugillat P. Annatus §. 2. num. 102. & virum ſapientiſſimum, quem ſcholaſticarum quæſtionum nihil latebat, *in doctrina Calvini peregrinum* dicit, utpote *Hominem Hiſpanum, qui ætatem contriverat in umbra ſcholarum & pace, ſine ullo cum Hæreticis commercio.* Immo certe Jeſuita Gallus, inter ipſos Hæreticos degens, & hoc Calvinianæ doctrinæ principium ignorans, Hiſpano Dominicano ceſſit, & laudem omnem detectæ hæreſis reliquit viro, *qui in umbra Scholarum & pace, ſine ullo cum Hæreticis commercio,* hæreſis tamen omne venenum detexit.

ARTICULUS V.

Reſponſio ad teſtimonia Calviniſtarum ab Adverſario objecta.

Quid non in deſperatæ cauſſæ patrocinium tentavit 62
Adverſarius, cælo terraque vocatis copiis in nos inſurgens? Infelici glutine Patribus Hæreticos, Orthodoxis molles, rigidoſque Calviniſtas attexuit, illudque furentis Deæ, cum Poeta, exclamaſſe dixeris,

Flectere ſi nequeo ſuperos, Acheronta movebo.

Verum inter extremos æſtuantis animi impetus moderatior Juno: ab Jove ſiquidem initium belli auſpicatur, advocatque primo in patrocinium ſuum cæleſte numen; nec niſi ſubtracto hoc juvamine, interpellat Acherontem. Acheronti primas detuliſſe videtur Adverſarius: nam Molinæum, Ameſium, Twiſſium, ſimileſque ultimæ pravitatis Novatores, & inferni ſatellites ac miniſtros ſupplex ſibi pugnæ in Thomiſtas patronos primo aſciſcit, nec niſi negato aut evacuato futili hoc auxilio, cælos pulſat, vocatque ultimos deſperatæ cauſſæ protectores, licet invitos, Waldenſem, Bellarminum, Perronium, Sotum, viros inclitæ fidei, conſummatæque ſapientiæ, nulloque jure Hæreticis non dico poſtponendos, ſed nec componendos, maxime a viro Catholico & Religioſo.

Objicit ergo primo judicium Petri Molinæi, qui in Anatome Arminianiſmi, dum explicat quinam ſint illi Pontificii, qui ſuæ, hoc eſt Calvini doctrinæ, repugnant, eos eſſe dicit *qui Pelagianiſmum ita interpolarant, ſicut Arminiani Papiſmum.* Unde cum Arminiani in materia de gratia & prædeſtinatione, Molinæ & Jeſuitarum doctrinam ſequantur, concludit Adverſarius: *Quis non videt Papiſmum, hoc eſt non Calviniſmum, converti cum doctrina Jeſuitarum?* ſubindeque Thomiſtarum doctrinam adverſam, ad non Papiſmum, ſeu Calviniſmum pertinere.

Verum non habet magnum pondus ab Hæretici aucto- 63
ritate petita argumentatio: quid enim ſi reſpondeam, *nuſquam tuto credi iis hominibus, qui Deo credere noluerunt.* Agnoſcat hæc verba, & probabit forſitan Adverſarius, quæ ſcripſit diſp. 1. cap. 1. libri de ſcientia media. Sane non poſſet eſſe iniquior Catholicorum conditio, quam ſi Hæreticos, qui fidem omnem & æquitatem abjecerunt, judices haberent.

64 Secundo ſi hoc Molinæi teſtimonium vim aliquam habeat, non minus Adverſariis quam Thomiſtis negotium faceſſet. Nam Arminiani non ſolum rejiciunt prædefinitiones abſolutas, & a præviſione ſcientiæ mediæ independentes, ſed etiam prædeſtinationem gratuitam, & præſcientiam meritorum antecedentem. Ergo ſi quidquid Arminiani docent in materia de gratia & prædeſtinatione, ad Papiſmum pertineat, & oppoſitum ejus ad Calviniſmum, illud etiam conſequitur, doctrinam de gratuita prædeſtinatorum electione, ad non Papiſmum, ſeu ad Calviniſmum pertinere: quod quam temerarium eſſet aſſerere, facile Adverſarius advertet ex his quæ de prædeſtinatione gratuita Bellarminus dixit lib. 2. de gratia & libero arbitrio cap. 11. *Hæc*, inquit, *ſententia, non quorumvis Doctorum opinio, ſed fides Eccleſiæ Catholicæ dici debet.* Tum etiam, quia ipſemet Adverſarius ſupra pagina 512. editionis Toloſanæ, Scripturis, Auguſtino, & aliis probatioribus Theologis, hanc ſententiam conformiorem eſſe fatetur. Tum denique, quia Suarez, Bellarminus, Toletus, Ruizius, Salmeronius, Maldonatus, aliique celebriores Societatis Theologi, ei adhærent. Unde ſi illa ad non Papiſmum, ſeu Calviniſmum pertineret, ſequeretur Doctrinam Societatis, cum non Papiſmo, ſeu Calviniſmo converti.

65 Tertio, ut veriſſimam ſolutionem ſubjungam, dupliciter poteſt aliqua ſententia dici pertinere ad Papiſmum. Primo quia a Summo Pontifice, tamquam de fide certa ſancita ac definita eſt. Secundo, quia ab illo & Romana Eccleſia toleratur, aut permittitur. Si Papiſmus primo modo ſumatur, neutra opinio vel affirmans vel negans ſcientiam mediam, aut prædefinitiones abſolutas & efficaces poteſt dici ad Papiſmum pertinere, cum neutram tamquam de fide tenendam, Romanus Pontifex definierit. Si vero Papiſmus ſecundo modo ſumatur, utraque ſententia & affirmans & negans, ad Papiſmum pertinet, quia Summus Pontifex utramque approbat, & permittit, ac diſputationi Theologorum relinquit. Dicimus igitur, etiam ſalva Adverſariorum pace, Papiſmum totum intra Jeſuitarum Scolam minime concludi, ſed etiam ad Papiſmum pertinere, ſeu ab Eccleſia Romana, Pontificibuſque, D. Thomæ & Thomiſtarum doctrinam probari; neque Arminianos dumtaxat, quibus jam novus Moliniſtarum titulus acceſſit, ſed & Thomiſtas, & quotquot Catholici ſunt, Calvino repugnare.

66 Sed demum, ſi quid auctoritati tribuendum eſt perditæ fidei homini, & hæretico, Virum Religioſum, integræque fidei oppono, ut conſtet Arminianos, non Papiſmum interpolaſſe, ut falſo Molinæus ſcripſit, ſed Semipelagianiſmum reſtituiſſe. Teſtem adduco Patrem Franciſcum a Sancto Auguſtino Macedo, Franciſcanum Obſervantem, Magiſtrum Artium, & Sacræ Theologiæ Profeſſorem, necnon Sereniſſimi Luſitaniæ Regis Hiſtoriographum Latinum: hic enim in libro cui titulus eſt, *Mens divinitus inſpirata Sanctiſſimo Patri Domino noſtro Innocentio X. ſuper quinque propoſitiones Janſenii*, quem Londini edidit inter ipſos, ut ait, tum rigidos Calviniſtas, tum Arminianos, & Socinianos degens, quæſt. unica artic. 1. teſtatur Arminianos, & Socinianos, in materia de gratia & prædeſtinatione, Semipelagianos, eſſe: *Arminiani* (inquit) *& Sociniani, qui quod* Semipelagiani sunt, *plures damnari volebant Janſenii propoſitiones:* Et artic. 5. circa quartam propoſitionem Janſenii, diſtinguit inter Semipelagianos puros & mixtos, & docet quod primi ſemen fidei & bonæ voluntatis in nuda natura ex integro ponebant; alii vero naturæ gratiam adjungebant, ſed eam talem eſſe dicebant ut ſubjecta arbitrio, ab ea penderet; idque probat pluribus argumentis, quorum quartum ſumitur *ab eorum* (inquit) *exemplo, qui hodie Semipelagianiſmum profitentur, partimque cum Pelagianis in nudis naturæ actibus (cujuſmodi ſunt Sociniani) partim in natura adjuta ſola communi & indifferenti gratia (quales ſunt Arminiani) initium meriti ponunt, ac utrique ſuam iiſdem rationibus tuentur ſententiam, quibus olim Semipelagiani mixti & puri tuebantur .... Doceant ergo nos* novi Semipelagiani, *quid de antiquis illis ſentiendum ſit.* Et infra: *Cum duo ſint errores extremi circa gratiam, unus qui eam neceſſitantem & irreſiſtibilem, ut ajunt, facit in quo eſt Lutherus, & Calvinus, & Aſſeclæ, qui Manichaiſmum invexerunt; Alter qui eam facit pediſſequam, & ſervam voluntatis (vertibilem appellant) qui eſt Socini, Arminii, & Remonſtrantium, a quibus eſt* Semipelagianismus restitutus.

67 Patet ergo ex hujus Auctoris teſtimonio, cui fidem adhibere æquiſſimum eſt, utpote viro religioſo, & docto, inter Thomiſtas & Jeſuitas conſtituto, ac neutrius partibus, ut inquit, aſtricto, & qui Janſenii doctrinæ minime adhæreat, ſed eam toto hoc libro impugnet. Patet, inquam, Arminianos, non Papiſmum (ut ait Molinæus) ſed Semipelagianiſmum interpolaſſe, eoſque, *Leopardos, & Pelagi-Calviniſtas*, poſſe merito nuncupari. Unde mirum eſt, tantopere Adverſarium & ſibi & ſuæ Scholæ gratulari, quod defenſoribus ſcientiæ mediæ novi illi Semipelagiani ſeſe adjunxerint, & degeneres illæ veſpæ, apum examinibus ſe ultro miſcuerint. Meminiſſe debuerat eorum quæ ſcripſerat diſput. 1. cap. 1. libri citati: *Cum in omni fœderum genere, fides Hæreticorum merito ſuſpicanda ſit, neque unquam tuto credatur iis hominibus qui Deo credere noluerunt; in hoc certo bello Theologorum adeo ſunt periculoſa eorum auxilia, nihil ut metuendum ſit magis, quam ne cum illis, vel cauſſæ communione, vel armorum ſocietate conjunctus eſſe videare.*

Objicit ſecundo Adverſarius: Ameſium Calviniſmi con- 68
ſcium, ac profeſſorem, fateri veriſſimam eſſe Alvaris ſententiam, qua homo ita liber eſſe defenditur, ut diſſentiendi tantum potentia ſtare dicatur cum auxilio quo ad conſentiendum movetur, ex eoque validiſſimam, ut putat, argumentationem, qua Thomiſtas impetat, conficit. Sic igitur arguit: *Calvinus & Calviniſtæ rigidi, in modo libertatis quam ſervat liberum arbitrium, motum & excitatum divina gratia, diſſentiunt a Tridentino: Ameſius eſt Calviniſta rigidus, in hac controverſia de gratia & libero arbitrio, & adhæret Calvino: Ergo Ameſius in prædicto libertatis modo diſſentit a Tridentino. Minor* (ſubdit Adverſarius) *tantum egere videtur probatione, ſed revera non eget, ſcripſit enim Ameſius poſt ſchiſma Arminianorum, qui a Calvino receſſerunt in hac controverſia, & ita ſcripſit, ut eos impugnet, nec quidquam occurrit in ejus ſcriptis; unde colligi poſſit diſplicuiſſe illi Calvini ſententiam.*

Iterum vero ita ratiocinari licet. Modus ille libertatis, quem admittit Ameſius tamquam veriſſimum, pertinere videtur ad Calviniſmum, & conſequenter non eſſe ad mentem Tridentini, ut probatum eſt; Modus ille quem admittit, ut ipſe quidem fatetur, eſt acceptus a Didaco Alvarez: Ergo ipſius judicio, modus Didaci Alvarez pertinere videtur ad Calviniſmum, & conſequenter non eſſe ad mentem Tridentini.

Miror hic Adverſarii artem, qui hoc quod potiſſi- 69
mum probandum erat, cum efficax probatio deeſſet, ita certum ſuppoſuit, & ita velut in tranſitu libavit, ut nec etiam probatione egere dixerit, Ameſium in materia de gratia & libertate, rigidiorem fuiſſe Calviniſtam. Ego contra Ameſium, hac in parte, a Calvino defeciſſe contendo, & plura in ejus ſcriptis reperiri, quæ manifeſtiſſime convincant, & Calvini, & rigidiorum Calviniſtarum ipſi diſplicuiſſe ſententiam. Etenim, ut jam & multis & ſæpius probatum eſt, hæc præcipua ſunt in materia de gratia & libertate, Calviniſticæ doctrinæ capita, ut facile etiam mecum Adverſarius conſentiet.

Sola ſpontaneitate, ſeu immunitate a coactione, libertatem perfici.

Omnem gratiam, quæ homini in ſtatu naturæ lapſæ tribuitur, eſſe irreſiſtibilem.

Gratia efficaci libertatem penitus deſtrui.

Eos qui per talem gratiam ad bonum ſupernaturale non moventur, carere omni ad actus ſupernaturales eliciendos potentia.

In ſalutis negotio voluntatem humanam Deo non cooperari.

Hæc vero indubitata Calvini principia ita expreſſe 70
Ameſius rejicit Tomo 4. Bellarmini enervati, ut ad convincendum, hominem ſolum qui oculos habeat, deſiderare debeam.

In primis enim lib. 4. cap. 1. num. 2. hanc poſitionem ſeu Theſim Bellarmini approbat: *Ad arbitrium liberum conſtituendum, omnino requiritur libertas a neceſſitate, neque ſufficit libertas a coactione.* Et ſubdit: *Per calumniam tribuitur noſtris, quod libertatem ſtatuant a coactione tantum; ſupponunt enim ſemper qui illa phraſi utuntur, libertatem voluntatis a neceſſitate naturalis determinationis ad unum.* Et infra: *Nos concedimus liberum arbitrium, quando agit, liberum eſſe ab omni neceſſitate.* Et cap. 3. num. 3. *Non negamus voluntatem habere dominium ſui actus, ſed dominium illud ſubjectum & ſubordinatum eſſe dicimus primo & abſoluto dominio Dei.*

Secundo idem Ameſius lib. 3. cap. 2. num. 1. agnoſcit 71
in ſtatu naturæ lapſæ gratiam interiorem, cui de facto reſiſtitur, & potentiam aut facultatem faciendi bonum ſupernaturale, in his qui actu per gratiam efficacem non moventur. Ait enim: *Apud nos, non omnes illi qui a Deo moventur, neceſſario bene agunt; novimus enim multos tam externe, quam interne moveri ad bene agendum, qui tamen motionibus illis reſiſtunt.* Additque ibidem: *Apud nos etiam qui non moventur ad hoc aut illud bonum, ſæpe tamen potentiam aut facultatem habent faciendi bonum quod non faciunt.*

Tertio ibidem cap. 3. n. 4. docet libertatem non tolli, 72